

Brăila *Culturală*

Anul I, Nr. I

octombrie 2021

Proiect finanțat de Consiliul Județean Brăila prin Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean pentru anul 2021

Brăila Culturală

DIN CUPRINS

Istrati, profetul nestatornic 3

Fănuș Neagu, răsfățatul stadioanelor 4 - 5

**Mihail Sebastian, un destin frânt.
Purtătorul de stindard al Brăilei
cosmopolite** 6

**Un elev mediocru, un poet strălucit.
Lucruri neștiute despre „poetul-
adolescent” Mihai Dragomir** 7

Perpessicius - „Brăileanul exilat” 8 - 9

**Laura Hartte, o scriitoare talentată,
o tânără care vrea să schimbe lumea** 10

**„În lumea noastră pusă pe repede,
când citești pare că timpul curge un pic
mai greu, iar asta e un sentiment
minunat”**

*INTERVIU cu Lavinia Braniște, unul dintre cei mai cunoscuți
autori români ai momentului* 11

**„Cititorii nu citesc cărți, ci bucăți
de scriitori”**

*INTERVIU cu Marian Coman, scriitor și laureat al mai multor
premiu naționale dedicate literaturii F&SF* 12 - 13

**Constantin Sandu-Aldea, brăileanul
care nu și-a uitat obârșia** 14 - 15

Denumire proiect: „Brăila Culturală”

*Proiect finanțat de Consiliul Județean Brăila prin Programul pentru finanțarea
nerambursabilă a activităților nonprofit de interes județean pentru anul 2021*

Beneficiar proiect: Asociația „Pentru Adevăr”

Manager de proiect: Silvia PREDA

Manager editorial: Monica PARASCHIV

Responsabil resurse umane și contabilitate: Andra VASILE

Redactori: Florentin COMAN, Liliana NISTOR, Marian GHEORGHE,

Corina Andreea PREDA

DTP: Ionuț CONDOLIU

Tiraj: 4000 exemplare

EDITORIAL

de Georgiana TROIA

Despre nevoia adolescenților brăileni de a fi inițiați în cultura locală

Dacă s-ar aplica un chestionar elevilor brăileni despre personalități literare locale și operele acestora, am constata, fără să ne mire prea tare, că sunt puțini aceia cărora le sunt cunoscute nume și mai ales texte ale scriitorilor care au făcut din Brăila un spațiu literar.

De ce stau lucrurile așa și, mai ales, de ce există această problemă în rândul elevilor din mediul rural, cu precădere, sunt întrebări la care câțiva truditori zeloși ai ziarului "Obiectiv" au încercat să răspundă și chiar au identificat posibile cauze: accesul limitat la evenimente culturale, distanța față de oraș, costurile de transport, lipsa bibliotecilor în toate localitățile din mediul rural, numărul mic de ore (trei sau patru) alocat disciplinei limba și literatura română în curriculum național și nu în ultimul rând, lipsa unei preocupări constante a instituțiilor de învățământ și a celor de cultură în a colabora pentru a veni în sprijinul cunoașterii de către adolescenți a specificului nostru cultural.

Publicarea unei reviste culturale care să le fie dedicată adolescenților brăileni aflați pe băncile școlii devine astfel un prim pas în a schimba ceva, în a aduce în sfera lor de interes numele unor scriitori brăileni a căror viață și operă merită să fie cunoscută măcar pentru a putea avea un motiv de a fi mândru că ești brăilean, un motiv de a-ți promova orașul/județul, fiindcă e "orașul cu salcâmi" al lui Sebastian sau Comorofca unde s-a realizat coproducția româno-franceză "Codin", după textul lui Istrati.

Realitatea generației aflate acum pe băncile școlii ne obligă la o abordare inter și transdisciplinară a conținuturilor, adică la depășirea limitelor unei discipline de studiu și la ancorarea informațiilor în viața cotidiană, urmărind dezvoltarea personală a elevilor noștri. Cum altfel putem să împlinim acest deziderat, dacă nu ieșind din sala de clasă (chiar și virtual) și permițându-le elevilor să descopere cultura locală prin vizite la casele memoriale, prin dialoguri cu oameni de cultură, prin participări la festivaluri, la simpozioane etc.?

Veți spune că lucrul acesta nu mai este posibil actualmente. Contextul pandemic ne împiedică să mergem, ca altădată, în zilele "Școlii Altfel", la muzeu sau la casele memoriale. Da, însă nimeni nu ar trebui să pună opreliște în calea profesorului în a organiza celelalte activități menționate, în sistem online. Părinții, a căror temere este că ne distanțăm de programa pentru examene naționale, ar trebui să înțeleagă că nu doar pentru examene îi pregătim pe copii, ci pentru viață, iar menirea profesorului de formare umanistă este aceea de a sensibiliza tânărul. Într-o lume în care ne distanțăm tot mai mult unul de celălalt, în care banul tinde să devină valoare supremă, copiii noștri au nevoie să își găsească modele, repere, valori și o pot face raportându-se inclusiv la cultura locală. O astfel de oră nu trebuie considerată timp pierdut, ci câștigat în favoarea elevului care poate, după terminarea școlii, nu va mai avea ocazia de a se întâlni cu un scriitor contemporan, de a participa la o conferință sau la un simpozion pe teme literare/culturale.

În spiritul celor afirmate, simt nevoia să precizez că s-a lansat, de curând, un tip de activitate culturală, inițiată de Muzeul "Carol I", în parteneriat cu Inspectoratul Școlar și unități de învățământ din municipiu și județ, Ora de literatură brăileană online. Peste 100 de elevi din diverse școli, înscriși de profesorii lor, au participat la o întâlnire cu muzeografi brăileni care le-au vorbit despre viața și opera lui Mihail Sebastian, la împlinirea celor 114 ani de la nașterea scriitorului brăilean, urmând o activitate asemănătoare dedicată lui D. P. Perpessicius.

Iată deci încercări de adaptare a instituțiilor de învățământ și de cultură la o altfel de realitate, atât de familiară adolescenților de astăzi, cea virtuală, care nu are numai minusuri, așa cum uneori afirmăm. Un număr atât de mare de elevi la un eveniment cultural este greu să ai în condițiile realizării lui față în față. Prin comparație, și difuzarea revistei acesteia în format online se impune.

Însă, a avea revista în format tipărit (iar elevii din rural vor avea acest privilegiu) înseamnă a nu mai căuta informația într-un ocean informațional care, odată deschis, riscă să te atragă cu alte tentații și să te îndepărteze de la scopul inițial, cel al cunoașterii personalităților brăilene. În plus, revista adusă la clasă ar putea să devină un punct de pornire al unor discuții ulterioare despre autori și texte, despre istoria Brăilei, despre filmele realizate pornind de la scrierile autorilor brăileni, despre piesele de teatru puse în scenă la "Maria Filotti", despre legătura dintre arte ș.a., toate putând deveni subiecte ale orelor de curs sau ale unor cursuri opționale.

Revista pune accent, în mod deosebit, pe aspecte din viața scriitorilor brăileni și mai puțin pe prezentarea operei acestora, poate pentru că aspectul biografic, mai ales cel inedit, stârnește curiozitatea, te face să îți dorești apoi să afli și ce a scris cel care a repetat clasa de trei ori, a călătorit prin mare parte a lumii, a avut patru căsnicii ș.a.m.d.

Sper, așadar, ca acesta să fie un prim număr, iar revista să aibă viață lungă și să se constituie ca un început al unei colaborări interinstituționale de durată.

Lectură plăcută!

Istrati, profetul nestatornic

de Florentin **COMAN**

Brăila de legendă din vremurile ei de glorie, când în port acostau sute de vapoare la bordul cărora urcau în șir indian, pe pasarele înguste din lemn, sute de hamali cărând, ca niște furnici frenetice, sacii încărcăți cu grâne, Brăila aceea, deci, și-a găsit în Panait Istrati scriitorul de geniu capabil să-i surprindă esența cu parfum oriental, impregnată într-o atmosferă tot mai occidentală.

Panait Istrati (pe numele său adevărat Gherasim Istrati) s-a născut la 22 august 1884, ca fiu al unei spălătorese, Joita, și al unui contrabandist grec, Gherasim Valsamis. Din păcate, tatăl său a murit de tuberculoză la Atena, când viitorul scriitor nu împlinise încă un an. Până la vârsta de 7 ani, a fost lăsat în grija bunicii și a unchilor din Baldovinești, pe care îi va evoca mai târziu în povestirile "Moș Anghel" și "O noapte în bălți". Crescut printre țărani care trudeau din greu pentru traiul zilnic, micul Panait avea să poarte în suflet toată viața o profundă înclinație către nevoile oamenilor simpli, înclinație care s-a fundamentat și mai mult în perioada adolescenței petrecute printre muncitorii din port. La început, nu prea i-a plăcut școala, preferând mai degrabă să se joace pe câmpiile nesfârșite ale Bărăganului atât de evocat în scrierile sale de mai târziu. A făcut doar patru clase, și acelea cu chiu cu vai, fiind un elev mediocru. "Brusca mea strămutare dintr-o libertate deplină între pereții ostili ai unei școli mi s-a părut un act de dușmănie nemaipomenită", povestea mai târziu, când deja ajunsese un scriitor celebru. În loc să se ducă la școală, o lua razna pe câmpii, așa se face că, după trei ani, Panait era tot în clasa întâi. Marea lui salvare a fost învățătorul Moiescu, care a reușit într-un final să-i trezească interesul pentru învățătură, încurajându-l să scrie și să citească. Chiar și așa, a reușit să absolve doar patru clase, în adolescență și în primii ani ai tinereții practicând numeroase meserii, în Brăila dar și prin alte orașe ale Europei pe unde a hoinărit. A fost, printre altele: băiat de prăvălie, ajutor de tejghetar, ajutor de plăcintar, plăcintar, salahor, chelner, paznic de zi și de noapte prin hoteluri, muncitor într-o fabrică de frânghii, docher, porcar, mecanic, vopsitor de tractoare, servitor într-un spital de boli venerice, fecior în casă la un avocat, om-sandviș pentru reclame, actor stradal de pantomimă, ajutor de librar, vânzător de ochelari de soare, fotograf ambulant, zidar sau ziarist.

Debutul său literar s-a produs în 1922, în Franța, într-o perioadă când, bolnav, sărac și singur, Istrati a încercat să se sinucidă, într-un parc din Nisa, orașul unde trăia de pe o zi pe alta, ca fotograf. Tentativa nu i-a reușit și, în timp ce agoniza pe un pat de spital, i-au fost găsite în buzunar o confesiune intitulată "Ultimele cuvinte", precum și o scrisoare adresată scriitorului Romain Rolland. Cele două scrieri au fost preluate de un jurnalist de la ziarul "L'Humanité", care l-a convins pe Romain Rolland să-i răspundă lui Istrati. Scriitorul francez nu numai că i-a răspuns dar, plăcut impresionat de felul cum se exprima în scris, l-a încurajat să își valorifice talentul. La scurt timp, Istrati și-a publicat primele povestiri în limba franceză, printre care și "Chira Chiralina", textul care avea să apară în revista "Europe", cu o prefață scrisă de Romain Rolland.

Un profet marginalizat

Originile sale modeste și-au pus puternic amprenta asupra crezurilor politice, Istrati fiind mulți ani un socialist convins și un mare admirator al Uniunii Sovietice, despre care credea, în anii '20 ai secolului trecut, că este cu adevărat "raiul" țăranimii și al clasei muncitoare. Având în cercul de prieteni scriitori celebri cu convingeri socialiste, precum francezul Romain Rolland sau grecul Nikos Kazantzakis, autorul celebrului roman Zorba Grecul, Istrati a publicat articole în care preaslăvea miracolul comunismului sovietic. Așa se face că, în 1927, la invitația oficialităților sovietice, Panait Istrati, devenit deja un scriitor recunoscut pe plan internațional, a vizitat URSS, împreună cu alte personalități culturale europene. În timpul acestei prime vizite, autoritățile bolșevice s-au străduit să le arate oaspeților partea luminoasă a revoluției comuniste, tratându-i ca pe oaspeți de lux și arătându-le tot ce era mai frumos în țară.

Fire nestatornică și veșnic iscoditoare, Istrati a vrut, însă, să se convingă de realitățile sovietice altfel decât în cadrul oficial, astfel că, însoțit de Kazantzakis, face o a doua vizită în patria sovietelor, cutreierând prin orașe și sate și vorbind cu oamenii simpli. Decepția a fost uriașă: comunismul, văzut exact așa cum este, s-a dovedit a fi o adevărată crimă deghizată în umanism. Spre deosebire de alți prieteni socialiști, Istrati nu a putut să treacă cu vederea această realitate și, întors din URSS, a publicat "Spre altă flacără - Spovedanie pentru învinși", carte în care a denunțat abuzurile regimului comunist. Una din remarcile sale celebre la adresa regimului sovietic a fost un răspuns dat unui demnitar care încerca să scuze ororile stalinismului spunându-i: "Nu se poate face omletă fără să spargi ouăle". "Văd ouăle sparte, dar unde este omleta?", a replicat Istrati. În cercurile socialiste europene, această schimbare de viziune a echivalat cu o trădare. Din acest motiv, Istrati va fi marginalizat pentru tot restul vieții. Îi rămâne, însă, meritul de a se număra printre primii intelectuali europeni care au conștientizat falsitatea ideilor comuniste și a încercat să avertizeze lumea liberă despre pericolul răspândirii acestei ideologii. Curând, Europa de Est, inclusiv România, avea să trăiască pe viu oroarea comunismului, în care a rămas captivă zeci de ani.

Nestatornic și în iubire

Nestatornic în orice, Panait Istrati a avut - cum se putea altfel... - o viață amoroasă intensă și tumultuoasă, fiind căsătorit de trei ori. Până să se căsătorească, însă, a avut o primă aventură care aproape l-a băgat în închisoare. Avea doar 20 și ceva de ani, când a răpit o minoră cu care ar fi vrut să locuiască la Brăila. A fost trimis în judecată, dar judecătorul s-a dovedit mărinos și l-a lăsat în libertate. Gurile rele spun că la mijloc a fost o înțelegere într-un pur stil românesc: Istrati s-a oferit să-i zugrăvească toată casa, pe gratis.

Prima soție cu acte în regulă a fost Janeta Maltus, o propagandistă evreică socialistă, văduva sindicalistului Ștefan Gheorghiu, alături de care Istrati participa la numeroase acțiuni de protest împotriva burgheziei exploatare. Mariajul cu aceasta n-a funcționat, însă, mai ales că în Istrati se treziseră marile chemări ale necunoscutului, începând o lungă serie de călătorii prin Europa, fără a o avea alături, însă, pe sotia sa, de care avea să divorțeze oficial după încheierea Primului Război Mondial. În 1924 s-a căsătorit cu o croitoreasă alsaciană, Anna Munsch, de care va divorța oficial abia în 1930. În fapt, n-a mai conviețuit cu aceasta încă din 1926, pentru că s-a îndrăgostit de fiica directorului Conservatorului din Geneva, o domnișoară supranumită Bilili. După câțiva ani, timp în care a călătorit cu ea inclusiv în Uniunea Sovietică, Bilili l-a părăsit pentru un medic vienez, după ce Istrati îi plătitise genezei studiile muzicale în Austria. Decepcionat, Istrati avea să își găsească în scurt timp femeia care îi va rămâne alături până la sfârșitul vieții. Culmea, după atâtea aventuri amoroase prin toată Europa, cea care i-a fost ultima soție era născută și crescută în Brăila. Este vorba despre Margareta Izesiu, pe care a cunoscut-o când avea deja 43 de ani, ea fiind o tânără studentă de doar 19 ani. Fascinat de personalitatea lui Istrati, tânăra i-a acceptat cererea în căsătorie, stându-i alături în următorii 12 ani, până când el a fost răpus de tuberculoză, boala care îl chinuia din tinerețe.

Fănuș Neagu, răsfățatul stadioanelor

de Florentin COMAN

Maestru inegalabil al metaforelor, Fănuș Neagu a rămas în istoria literaturii române nu doar ca autor de nuvele sau romane precum "Frumoșii nebuni ai marilor orașe", "Îngerul a strigat" ori "Dincolo de nisipuri" - cărți atât de apreciate încât au fost transpuse în filme cu mare succes la public și critici - ci și ca unul dintre cei mai citiți și apreciați cronicari sportivi. Savuroasele sale descrieri ale unor meciuri de fotbal, preluate de publicațiile de prestigiu "România literară" și "Luceafărul", erau citite și intens comentate de microbiști din toate clasele sociale, nu numai de intelectualii abonați în mod uzual la cele două reviste. Astfel, cronicile sale sportive l-au făcut extrem de popular. Era rapidist înfocat și a scris foarte mult despre echipa din Giulești, cronici, articole și o carte, "Rapid nu oprește în gările mici". Gradul său de popularitate atinsese, în urmă cu 50 - 60 de ani, pe vremea când în România fotbalul era fotbal, iar stadioanele erau arhipline la fiecare meci, o cotă comparabilă cu a vedetelor rock din lumea occidentală. De altfel, într-o perioadă când regimul comunist nu tolera deloc așa-numita decadentă occidentală, lui Fănuș Neagu i se permiteau tot felul de excentricități. Într-un studiu publicat acum câțiva ani în "România literară", criticul Alex Ștefănescu surprindea perfect "teribilismul" lui Fănuș Neagu "cel veșnic burzului și rău de gură": **"Fănuș Neagu crede că practicarea literaturii conferă o imunitate absolută, justificând și sancționând fiecare gest, chiar și gesturile scandaloașe. Potrivit concepției lui, scriitorul este, prin definiție, boem, lipsit de responsabilități prozaiice; el are dreptul să se considere un oaspete de seamă al oricărui necunoscut, ca și al pădurilor, al gărilor, al cherhanalelor. (...) Masiv, blond și pistriuiat, ursuz mereu ca după un chef și lăsându-se răsfățat de mai-marii zilei cu sentimentul că le face o favoare, Fănuș Neagu evoluează ca un personaj pitoresc pe scena vieții literare. Mulți scriitori (cărora li se adaugă actori, cântăreți, pictori) îi devin prieteni. Nichita Stănescu îi compune un portret plin de tandrețe: "Ursul acesta blând și calm și bleg, Fănuș, / e apucat de nimeni ca de doruri; -/ dă cu sărutul numai doar în zboruri/ iar iernii lumii e învățecus"**.

Cu firea lui pasională de veșnic petrecăreț, cum singur se descria într-un interviu mai vechi - **"Eu am iubit vinul bun și petrecerea. Iubeam viața ca un desfrânat și n-o căutam decât pe drumuri de pierzanie, de hanuri și de dragoste. Oho!, ce nemernic am fost! Oho! și nu îmi pare rău deloc"** - Fănuș Neagu avea în cercul de prieteni nu doar confrăți din lumea literaturii, ci și sportivi de top și, evident, politicieni sus-puși. Cu Ion Iliescu a rămas bun prieten și după 1989, iar faptul că a susținut vehement noul regim instituit de acesta a îndepărtat mulți intelectuali din rândul prietenilor lui Fănuș, în anii tulburi ai tranziției de la comunism la capitalism. Revenind, însă, la anii '70 - '80, când Fănuș Neagu era răsfățatul stadioanelor, iată o întâmplare povestită de gazetarul brăilean Vergil Matei: **"În 1971, aveam 17 ani și lucram ca electrician la Stadionul Național, unde se punea în funcțiune instalație de nocturnă. În luna noiembrie, era un meci al Rapidului, iar eu aveam treabă la cabina de transmisie de la tribuna oficială. La un moment dat, înainte să înceapă meciul, am auzit Marseilleza, cântată într-un fel oarecum ciudat. Nu-mi dădeam seama ce poate fi până când am văzut, de la o fereastră ce dădea în afara stadionului, un Renault 16 al cărui claxon suna ca imnul Franței. La volan era fotbalistul Cornel Dinu, iar în dreapta Fănuș Neagu, care își făceau intrarea triumfală în stadion, pe imnul unei țări capitaliste. Eram în plin Război Rece, și nu oricine și-ar fi permis asemenea "aroganțe" care nu erau deloc gustate de regimul comunist. Dar cine putea să le zică ceva lui Cornel Dinu și Fănuș Neagu, fotbalistul și scriitorul!? Erau foarte apropiați și s-au și înrudit, Fănuș nășindu-l pe**

prietenul său fotbalist. În acea după-amiază de noiembrie, eu, un puști de 17 ani, mă uitam la ei ca la niște zei! Fănuș s-a dus la masa presei, unde erau alți cronicari celebri, Sebastian Domoziță, Emanuel Valeriu, Nicolae Soare. Acel meci în care a jucat Rapidul mi-a rămas în minte și pentru că a doua zi, în cronică scrisă în **România Literară**, Fănuș Neagu a folosit un titlu care a devenit celebru în epocă: **"Nu e pește ca guvidul, nici echipă ca Rapidul"**. Îmi amintesc că în acea perioadă, pe un zid exterior al stadionului era pictată o reclamă mare, cu sloganul **"Nicio masă fără pește!"**, care îți sărea în ochi de la distanță. De aici, trimiterea făcută de Fănuș!"

Peste ani, când Vergil Matei lucra ca reporter la ziarul Înainte din Brăila, a avut ocazia să îl cunoască pe Fănuș Neagu în calitate de... confrate. **"Brăilean fiind, venea frecvent prin redacția noastră și întotdeauna avea câte un material scris despre Brăila, Bărăgan sau Gradiștea, comuna sa natală. Îmi amintesc că avea un scris sprinten, cu multe adăugiri, cu ștersături și trimiteri de la un rând la altul, dar cu toate astea era lizibil, puteai urmări ușor firul poveștii"**, își mai amintește gazetarul, actualmente pensionar.

Rebel de mic

Fănuș Neagu s-a născut în comuna Gradiștea, județul Brăila, pe 5 aprilie 1932. A copilărit, deci, în Bărăgan, pe malul râului Buzău, iar în scrierile lui de mai târziu va răzbate permanent dorul de câmpiile cu miros nesfârșit de iarbă crudă și de apele curgătoare care le străbat întinderile. Spiritul rebel al viitorului scriitor s-a manifestat încă din adolescență. Într-un reportaj realizat, în 1997, de ziarul Monitorul de Brăila, mama sa, Paraschiva Neagu, își amintea despre cât de încrezător a mers fiul său să dea examen de admitere la Liceul Militar din Câmpulung Muscel, acolo unde studiau doar "feciori de domni". Era în timpul celui De-al Doilea Război Mondial, când Paraschiva și Fănuș au călătorit cu trenul până la Câmpulung, iar când s-a văzut în curtea liceului, printre doamne din înalta societate și domni spilcuiți, părinți ai domnișorilor cu care urma să concureze fiul său, țărancă din Gradiștea s-a intimidat și ar fi vrut să se întoarcă acasă. **"Mamele lor erau numai doamne bine, eu eram singura țărancă printre ele. Când am văzut așa i-am zis "Mă, Fănuș, hai, mamă, acasă!"... Eu lăsasem mazărea necosită, grâul nestrâns... Da' el zice: "Stai, bre, că ăștia toți îs proști. Să vezi cum iau eu examenul!"**. Am stat cu el până a dat la matematică, apoi mi-a zis să plec acasă, că mai are de dat examene și se descurcă. L-am lăsat la o cunoștință și m-am întors, da' am plâns tot drumul. Am plecat luni și vineri m-am trezit cu el. Nici n-a intrat bine pe poartă și a strigat: **"Mămică, am reușit!"**, povestea, cu ochii scăldați de lumina amintirilor, Paraschiva Neagu.

La numai 22 de ani, Fănuș a publicat o povestire, "Dușman cu lumea", apoi, încurajat de prieteni să-și valorifice talentul nativ, a debutat editorial, în 1960, cu un volum de povestiri, "Ningea în Bărăgan". S-a consacrat, însă, ca scriitor, în 1968, cu volumul "Îngerul a strigat", iar în 1976 este premiat de Uniunea Scriitorilor, pentru romanul "Frumoșii nebuni ai marilor orașe", carte în care Fănuș Neagu, în construcția personajelor, s-a descris inclusiv pe sine, dar și pe prietenul său Cornel Dinu, sau pe alți "nebuni" ai tineretilor fremătând de vârtoarea vieții. **"Reușita romanului e cu atât mai remarcabilă, cu cât modelele reale ale celor trei crai (ca și ale altor personaje) sunt lesne recognoscibile. Radu Zăvoianu, bunăoară, este construit pornind de la modelul cântărețului Dan Spătaru, Ed Valdara de la cel al fotbalistului Cornel Dinu, iar Ramîncki este un alter ego al autorului însuși. Transformarea lor în "crai" n-ar fi fost posibilă fără o spargere a limitelor realismului, fără o punere între paranteze a convențiilor romanului tradițional și, evident, fără apelul la instrumentele fantasticului"**, explică criticul Răzvan Vonceu.

Dar cum "ce e val, ca valul trece", Fănuș a apucat să vadă, în ultimii săi ani din viață, cum echipele de fotbal pe care le-a iubit atât în tinerete au ajuns o umbră palidă a ceea ce erau cândva, făcându-se de râs atât în campionatul intern cât mai ales în cupele europene, când mai apucau să joace pe acolo. Rămâne de referință scrisoarea pe care a trimis-o, de pe patul de spital, cu puțin timp înainte de trecerea sa în neființă, - în mai 2011, la vârsta de 79 de ani - Gazetei Sporturilor, condusă de Ovidiu Ioanițoaia. Cu stilul său încărcat de metafore, autorul deplângea decăderea fotbalului românesc, într-o ultimă cronică sportivă, ca într-un sfârșit de epocă:

Dragă Ovidiu Ioanițoaia,

Sâmbăta trecută m-am ascultat recitând, la TVR 1, poemul în proză pe care l-am închinat, în urmă cu un sfert de veac, jucătorilor echipei Steaua, când aceasta a devenit Campioana Europei.

Plouă ca o lungă aducere aminte. Altcândva, când rosteam numele echipei Steaua sau al Universității Craiova, al Rapidului sau al lui Dinamo, simțeam un tremur în voce ca atunci când rostesc numele râului Olt, și sufletul meu se tulbură și îngenunchează, fiindcă Oltul e o pajură albastră, ridicându-se din munții așezați pe iazuri de aur, de sare și de fulgere ai României (cred cu inima că în izvoarele lui și-au spălat fața și și-au sfințit sceptrul toți voievozii acestui pământ) ca să se arunce,

încărcat de aroma brazilor, a ierburilor sau a lemnului schimbat în pridvor sau arcuit în poduri, în Dunărea largă pe care plutesc diligente trase de pescăruși și privighetori de apă. Așa simțeam că trebuie să pun în cântec, pe vremea aceea, numele Stelei, Universității, Rapidului.

Așa cum Oltul e cântecul nostru cel mai răscolitor, aceste echipe alcătuiau buchetul frumuseții, durerilor și răzbunărilor tineretii noastre. Echipe lângă care se împleteau nopți legănate în ierburi sau în lacuri cu nuferi galbeni.

Astăzi, în culcușul acestor formații plouă cu ouă de broască. Tutunul din cheseaua marelui fotbalului s-a umezit și s-a schimbat în iarbă ruptă ca să se aștearnă sub somnul miilor și miilor de spectatori, trădați de nenoroc sau de niște vrăjitori cu buza căzută. Melancolia s-a risipit în dantele vechi. Fotbalul românesc, cel pe care eu l-am cântat vreme de aproape 40 de ani, e astăzi un fumător de pipă stinsă. Ne-am scuturat de toate farmecele în care pluteam, nu mai cunoaștem noaptea citirii zodiilor, și sabia vinului veșnic scânteietoare nu mai e de o stea și de un răsărit cu nădejdi și așteptările noastre. Toate cartierele scârțâie sub vântul săraciei. Onoarea sportului - ce vorbă tristă -, amărâtă turtura, a luat calea

pământului. Gândește-te cu ce bucurie ne întâmpina luna mai, cea plină de maci roșii și de lumina lămpilor în sărbătoare, de ramuri de iasomie și podișuri de liliac. Acum zici Steaua, Universitatea Craiova, Rapid, Dinamo și faci doi pași îndărăt. Trecem cu toții pe sub un cer de crizanteme negre și prin duminicile nimănui. Nici o ramură de merișor. Toate mierlele au glas de lut și ochi de mărgăritare stinse. Regele e gol și cu casa spartă. Lângă gară a înflorit mangelul, în Ghencea și pe Dinamo întinzi deștul pe sub ușă, încrezător și bronzat, și dai numai de cârlige de sârmă. Fotbalul românesc umblă cu ulciorul spart, cu umerii căzuți și se tot duce prin mireasma tăcerii. Nu mai vezi pe nici o scăfărlie zuluful de căpsunică, drept pentru care eu, unul, mi-am retras luna din toate livezile cu echipe în A.

Și când mi-e dor de-o clipă frumoasă deschid ochii spre Oltul care aprinde în eternitate felinare cu flacără magică în fiecare arbore din Țara Făgărașului, rotește galaxii de flori la Cozia, deschide nopți de primăvară, când mestecenii plutesc în alaiuri subțiri, ochi mirați spre Transilvania și întinde aripi de umbră peste golfurile grâului.

Dar ce durere trăim în duminicile noastre pustii!

Mihail Sebastian, un destin frânt. Purtătorul de stindard al Brăilei cosmopolite

Născut la 8 octombrie 1907, în casa părintească din Bulevardul Cuza 156, într-o familie evreiască din Brăila - după cum atestă actul de naștere păstrat, astăzi, la Arhivele Naționale - Mihail Sebastian (pseudonimul lui Iosef Mendel Hechter) a fost un mare romancier, dramaturg, eseist, publicist și critic literar al cărui destin frânt este reprezentativ pentru geniile literaturii universale. Absolvent al Liceului "Nicolae Bălcescu" (1926), licențiat al Facultății de Drept din București (1929) pe vremea când, în orașul natal, intelectualitatea grupată în jurul revistei "Analele Brăilei" sărbătorea Centenarul eliberării de sub turci, secretar la o mare casă de avocatură din capitală și colaborator la ziarul "Cuvântul" - descoperit de profesorul Nae Ionescu încă de la absolvirea liceului - oscilând între dreapta legionară și stânga comunistă, persecutat în anii '40, când i s-a interzis să mai pledeze ca avocat, pentru că era evreu, Mihail Sebastian moare în chip tragic, lovit de un camion, pe când avea doar 38 de ani. Considerat unul dintre exponenții cei mai fini ai spiritului de inovare în atmosfera literară zbuciumată a perioadei interbelice, prieten cu Mircea Eliade, Mihail Sebastian a creat piese care se ridică mult deasupra celor care fac parte din dramaturgia interbelică. Autorul "Orașului cu salcâmi" rămâne, totodată, unul dintre cei mai îndrăgiți scriitori brăileni din toate timpurile. Nu întâmplător este pomenit în rugi, an de an, la Templul Coral de pe Strada Petru Maior, la Muzeul Brăilei "Carol I" ori la liceul care-i poartă numele. Mihail Sebastian este, mai presus de orice, purtătorul de stindard al Brăilei cosmopolite, al etniilor care au făcut cinstite acestui minunat oraș.

de Marian **GHEORGHE**

114 ani de la nașterea scriitorului

Referindu-se la scrierile lui Mihail Sebastian, profesorul și criticul Viorel Mortu afirma, recent, la aniversarea a 114 ani de la nașterea scriitorului, că toate cărțile lui au avut un "destin buclucaș". Nedrept, am zice noi. Manuscrisul romanului "Accidentul", scris în 1935, i-a fost furat pe când se afla în Franța, iar autorul a fost nevoit să-l rescrie din imaginație cinci ani mai târziu, în 1940. Un altul, "Orașul cu salcâmi" - emblemă și metaforă pentru urbea noastră dunăreană - pe care Mihail Sebastian l-a scris pe când avea doar 22 de ani, a fost publicat patru ani mai târziu, din motive necunoscute, iar piesa "Steaua fără nume", jucată, cu succes, pe vremea războiului, a fost semnată cu pseudonim, din pricina prigoanei antisemite. Ca să nu mai vorbim de romanul "De două mii de ani", scris în trei variante, din 1931 și până în 1933, care a făcut vâlvă în epocă.

Sebastian însuși a fost o personalitate controversată. La începutul anilor '30, mai curând din pricina stimei pentru filosoful Nae Ionescu (pe care-l numea "directorul meu de conștiință") decât din convingeri politice, redacta editoriale pentru "Cuvântul", ziar de orientare naționalistă (legionară). În același timp, scria romanul "De două mii de ani", despre prigonirea comunității evreiești, carte care însă nu i-a multumit nici pe evrei, nici pe legionari și nici pe comuniști. De fapt, Sebastian a fost atacat, la acea vreme, și de forțele de dreapta, și de cele de stânga. Iar în 1944, spre nedumerirea multora, publica în ziarul de stânga "România liberă".

După ce urmează studii de doctorat în științe economice și drept public la Paris (1930-1931), Mihail Sebastian - la acea vreme, Iosef Mendel Hechter, pentru că-și va schimba numele abia în primăvara lui 1935 - lucrează ca secretar la o importantă casă de avocatură din București, fiind și avocat pledant. Dar nu va urma o carieră strălucită ca jurist, pentru că, de fapt, Sebastian era un iscusit mânuitor al condeiului. Descoperit de Nae Ionescu, a fost invitat să colaboreze la revista "Cuvântul", unde îl cunoaște pe Mircea Eliade, unul din viitorii săi prieteni. Sebastian debutează în prestigioasa publicație interbelică în anul 1927. Va fi redactor la "Cuvântul" până în 1933. Frecventează, totodată, Cenaclul "Sburătorul" condus de Eugen Lovinescu.

Prin legislația antisemită de la începutul anilor '40, lui Mihail Sebastian i s-a interzis să mai lucreze ca jurnalist și i se retrage și licența de avocat pledant. Reprezentarea pieselor sale a fost interzisă din cauza faptului că era evreu. "Jocul de-a vacanța" este interzisă, iar pentru a putea reprezenta piesa "Steaua fără nume" a folosit un al doilea pseudonim, "Victor Mincu".

Dar lucrurile se precipitau. Era război, cădeau guverne, iar după sosirea sovieticilor, la 1 februarie 1945, Sebastian este numit consilier de presă la Ministerul Afacerilor Externe. Dar steaua sa va apune curând, pentru că, la 29 mai 1945, moare lovit de un camion pe Bulevardul Regina Maria din București, în plin avânt creator. Avea doar 38 de ani.

Mihail Sebastian este un scriitor prolific, inovator. Colaborează cu eseuri, critici literare și teatrale la "Viața românească", "Contemporanul", "Azi", "L'Independance roumaine", "Index", "Rampa", "Reporter", "Revista Fundațiilor Regale" (între 1936-1940, redactor), "România literară", "Universul literar". A lăsat opere inegalabile: "Fragmente dintr-un carnet găsit" (1932); "Femei" - roman (1932); "De două mii de ani" - roman (1934); "Cum am devenit huligan. Texte, fapte, oameni" (1935); "Orașul cu salcâmi" - roman (1935); "Corespondența lui Marcel Proust" (1939); "Jocul de-a vacanța" - comedie în trei acte (1939); "Accidentul" - roman (1940); "Steaua fără nume" - comedie în trei acte (1943); "Ultima oră" - comedie în trei acte (1945); "Insula" - piesă rămasă neterminată, cu un act lucrat de Mircea

Șepilici. Postum, abia în 1996, i se publică integral "Jurnalul" (1935-1944), considerat una dintre cele mai remarcabile scrieri de acest gen din literatura română.

"Ne-am plimbat prin Cișmigiu și eu eram mândru de cât era ea de frumoasă"

"Jurnalul" lui Mihail Sebastian, "cel mai important din literatura română, singura mare mărturie pe care o avem despre această epocă atât de tulburătoare, atât de învălmășită" (prof. Viorel Mortu) se referă la perioada februarie 1935 - 31 decembrie 1944, perioadă care cuprinde patru ani de democrație și șase ani de dictatură. Prezentăm mai jos un fragment din "Jurnalul" lui Mihail Sebastian (sursa: Muzeul Brăilei):

"Duminică, 14 aprilie (1935)

Ieri pe la 1 a venit Leni (actrița Leni Caler) să mă ia de la redacție. Ziua era frumoasă, ca în plin iunie. Ea, superbă. Un tailleur gris, pantofii, poșeta, o mică panglică la gât și borul pălăriei albastre. Are cu mine nu știu ce timiditate, care o face gravă. Mi-a vorbit despre un amor pe care a fost informată că-l am de multă vreme la Brăila.

- De asta nici nu ți-am mai telefonat. În felul ăsta îmi explic toată rezerva dumitale. N-am vrut să te inoportunez.

Eu protestez, îi spun că nu e nimic adevărat.

- Atunci?

- Atunci... Atunci, mi-am spus: băiatule, stai cuminte. Asta e rezerva mea.

- Prudentă, care va să zică.

- Prudentă, dacă vrei, eu cred mai mult că e o justă cunoaștere a mea. Ar fi să aștept prea mult: lucruri pe care nu le merit.

- Nu știi dumneata ce meriți și ce nu; mai ales nu știi ce poate gândi altcineva despre dumneata.

Ne-am plimbat prin Cișmigiu și eu eram mândru de cât era ea de frumoasă. Ar putea fi un amor." (extras din "Jurnal 1935-1944", de Mihail Sebastian).

Mihail Sebastian în redacție

Vorbind despre "Jurnalul" lui Sebastian, prof. Viorel Mortu afirma cu reverență: "Mihail Sebastian a fost un om de mare finețe intelectuală. Ceea ce place astăzi la lectura "Jurnalului" este condiția omului în captivitate, condiția omului care trăiește ca într-o "pandemie", ca să folosesc un cuvânt la modă. Un om amenințat, un om care trăiește într-un permanent pericol, un om care s-ar feri, dar nu știe de ce să se ferească, nu știe unde este izvorul răului, iar când știe, fatalmente, nu se poate feri. De aceea, în "Jurnalul" care evocă un rău, un rău care-i dă târcoale (în partea a doua a "Jurnalului") există la Sebastian o etică a salvării care este, poate, cea mai importantă lecție pe care o dă "Jurnalul" cititorului de astăzi. Un scriitor care știa că este în permanență urmărit, amenințat, umilit, scos la descărcat cărbuni și lemn în Gara Băneasa... obligat la munci umile și care are puterea să scrie aproape surâzând, semn al unei inteligențe superioare care încearcă să depășească răul cotidian!"

Acesta este Mihail Sebastian, scriitorul nostru, al brăilenilor de atunci și de acum.

Un elev mediocru, un poet strălucit

Lucruri neștiute despre "poetul-adolescent"
Mihai Dragomir

Mihai Dragomir a fost un poet, prozator, publicist, editor, eseist, critic literar. A venit și a plecat din lume în aceeași lună (24 aprilie 1919 - 9 aprilie 1964), a publicat numeroase volume de poezii și povestiri și a rămas cunoscut ca unul dintre cei mai mari autori brăileni, fiind numit "rapsodul Dunării și al Bărăganului". Acestea sunt însă informații care pot fi aflate de oricine printr-un simplu click. Însă există multe lucruri fascinante despre viața lui Mihai Dragomir, despre copilăria pe care și-a petrecut-o într-o casă modestă din apropiere de Piața Săracă, dar mai ales despre parcursul său educațional. Nu a fost un elev strălucit, ba chiar am putea spune că a fost mediocru, însă în ciuda notelor de la școală sau a liceelor urmate, a sușurilor și coborâșurilor din viața sa, pasiunea sa pentru poezie a rămas constantă și tot timpul și energia și le-a dedicat scrisului. Iar talentul său literar i-au adus succesul.

de Liliana NISTOR

Liceul "Bălcescu", locul unde se simțea străin

Mihai Dragomir a urmat mai întâi Școala nr. 5, o școală mică situată în Piața Săracă, cartierul în care locuia împreună cu familia sa. A devenit apoi elev la prestigiosul Liceu "Nicolae Bălcescu", însă nu a simțit niciodată că își găsește locul acolo. Se simțea străin la acea școală "cosmopolită". Este descris ca un licean timid și emotiv, mama sa ținându-i adesea morală că nu este comunicativ cu cei din jur. Deși la școală este un elev conștiincios, nu are rezultate strălucitoare. În schimb, pasionat de literatură, la orele care nu-l interesau prefera să citească și să scrie poezii, cum de altfel a făcut-o toată viața.

Exmatriculat de la liceu

În 1933, timp de aproape un an, Mihai Dragomir a fost elev la Liceul "Gheorghe Șincai" din București. Nu apucă însă să termine clasa pentru că ia note mici la toate materiile și este retras de la școală aproape de sfârșitul anului școlar. În toamna anului următor se reînscriseră la școală, însă la Liceul Comercial "Petre Bancotescu" din Brăila. Și de această dată se chinuie să treacă clasa, comerțul nefiind o specializare pentru care să manifeste vreun interes. În schimb, chiar dacă la școală nu se străduia să obțină note bune, continuă să își dedice timpul citind cu lăcomie, încurajat de mama sa în acest sens, care îl ajută cu bani să își cumpere cărțile pe care și le dorește. Așa ajunge ca la 15 ani să aibă o bibliotecă de "om matur".

Tot în anii de liceu începe să își manifeste spiritul rebel. Își contrazice profesorii, fiind eliminat de la unele ore, uneori își scrie tezele în versuri, iar într-un final este exmatriculat. Din nou, Mihai Dragomir profită de timpul liber pentru a scrie, de la eseuri și romane, la piese de teatru și de traduceri din poezia franceză și italiană.

Dincolo de notele mici la unele materii și de episoadele sale de nonconformism, talentul artistic al lui Mihai Dragomir este de necontestat. În 1936, în liceu, "poetul-adolescent" își face debutul literar cu volumul "Gânduri prăfuite". Dorind să vadă reacția colegilor, profesorul de limba și literatura română a ales ca subiect de teză o poezie de-a lui Mihai Dragomir din acel volum: "Noapte".

Alegerea facultății, un moment dificil

Mihai Dragomir reușește până la urmă să termine liceul în 1939 și să își obțină diploma de Baccalaureat. Urmează alegerea facultății, o alegere ce s-a dovedit a fi dificilă pentru că el și-ar fi dorit să urmeze Școala Navală "Principele Mircea", în timp ce mama sa ar fi vrut să meargă la Teologie. Odată cu alegerea facultății vine și dezamăgirea pentru că nu reușește să fie admis la școala navală. Prin urmare, se orientează către Academia Comercială din București, el fiind absolvent al unui liceu comercial, unde își va lua licența în științe economice, deși nu va practica nicio zi în acest domeniu. În schimb, marile său câștig în facultate au fost scriitorii de la Facultatea de Litere pe care i-a cunoscut, literatura fiind domeniul care l-a interesat mereu și în care a excelat.

Cuvintele încrucișate și teatrul, marile sale pasiuni

Mihai Dragomir este un autor brăilean cunoscut pentru poeziile sale, însă puțini știu că o mare pasiune a sa au fost cuvintele încrucișate, pasiune pe care a avut-o toată viața. A început să compună astfel de jocuri încă din clasele primare, iar mai târziu a colaborat la mai multe reviste. De altfel, la un moment dat a publicat pe cont propriu o revistă intitulată "Tribuna jocurilor". De asemenea, în liceu, chiar dacă la ore nu lua note mari, la rebusuri era primul. Cât timp a fost elev la liceul din Capitală a înființat Asociația Rebusistică "Gheorghe Șincai", fiind președintele acesteia. Un alt lucru interesant despre Mihai Dragomir este acela că a scris două mici romane polițiste în care detectivul, un fel de Sherlock Holmes, rezolvă misterele prin descifrarea unor

careuri de cuvinte încrucișate.

Pe lângă pasiunea pentru cuvintele încrucișate, Mihai Dragomir a fost pasionat și de teatru. A început să scrie piese în liceu și atât de mult i-a plăcut această lume încât după absolvirea liceului, o perioadă a urmat în paralel cu Academia Comercială din București și Conservatorul de Artă Dramatică. Din păcate, din motive financiare nu va apuca să termine studiile teatrale. Însă nu renunță la scris piese de teatru, ba chiar și scenarii de film.

Casier în război

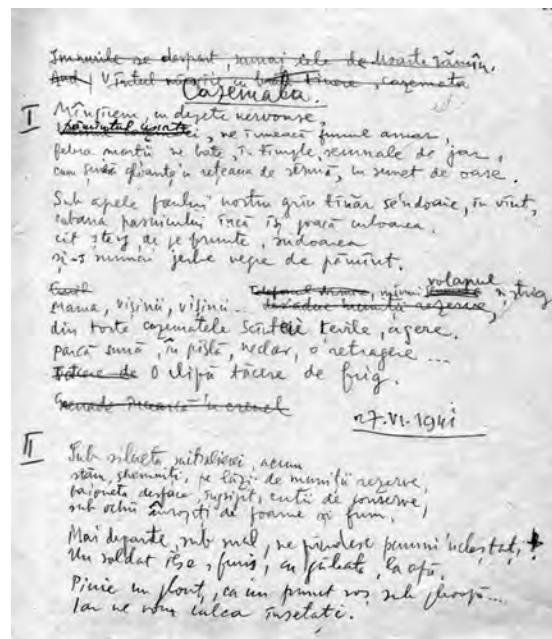
Un alt lucru neștiut despre Mihai Dragomir este acela că a fost plutonier-major în timpul celui de-al doilea Război Mondial. În 1940, deși era scutit de armată, este chemat la recrutare și trimis la Școala de ofițeri de rezervă din Bacău. În iunie 1941 termină școala militară și este repartizat la Regimentul I Infanterie din Brăila, iar până în 1944 îndeplinește funcția administrativă de casier.

Mihai Dragomir a cunoscut ororile războiului, "jocul vieții și al morții", iar toate trăirile sale de pe front le va așterne mai târziu în versuri. Așadar nici în acei ani nu renunță la scris, poeziile fiind de fapt refugiuul său din realitatea cutremurătoare a războiului.

Există și un lucru bun din toată experiența războiului și anume faptul că o cunoaște pe Chira Rahtopol, cea care îi va deveni soție mai târziu și primul său critic. Toate creațiile scrise de poet vor fi din acel moment mai întâi văzute de ochiul critic al Chirei și apoi trimise spre publicare.

Un poet care a iubit Brăila

Dincolo de anii copilăriei și adolescenței, Mihai Dragomir rămâne un talent incontestabil și un scriitor care a iubit enorm Brăila. Și nu doar părinții, profesorii pe care i-a avut și cărțile pe care le-a citit și-au lăsat amprenta asupra sa, ci și forfota orașului portuar, periferiile, bulevardele înmiresmate de salcâmi, cheiul, Dunărea, Bărăganul. Toate acestea au fost adevărata lui școală și au însemnat pentru el mai mult decât toate bibliotecile din lume. Mihai Dragomir a pus în versuri tot ce e frumos la Brăila pentru ca cititorii să simtă și ei aroma dulce-amară a orașului cu salcâmi. De altfel, după întoarcerea din război, primul volum de versuri publicat începe cu imaginea "orașului bătrân". Până în ultima clipă a rămas îndrăgostit de Brăila. În 1964, chiar cu o zi înainte de a se stinge din viață, parcă prevestind ceva, poetul a călătorit de la București la Brăila. La întoarcerea în capitală, Mihai Dragomir i-a spus soției: "Am sentimentul că am văzut pentru ultima oară orașul nostru".

Surse:

Constantin Mitrea, Mihai Dragomir, "Studiu monografic; în Addenda, fragmente din jurnalul poetului și povestirea Paștele Cailor, Editura Porto-Franco, Galați, 1996.

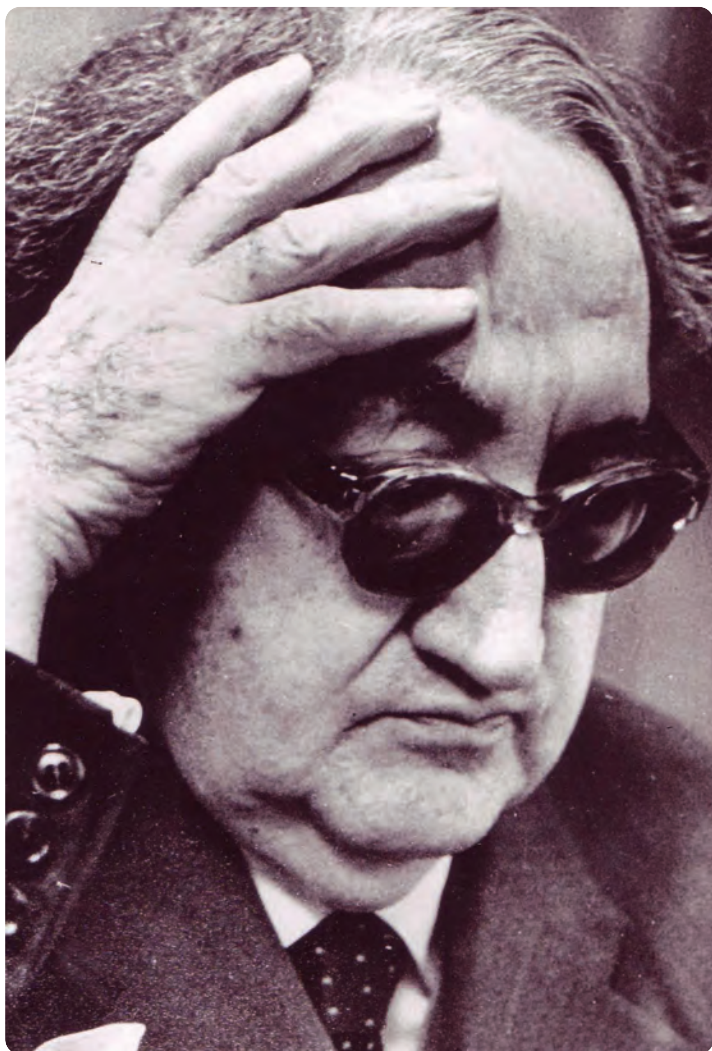
Analale Brăilei, iulie 1980

Analale Brăilei, iulie 1981

Revista de cultură "Reflexe", nr. 1, aprilie 1991

Mulțumiri Bibliotecii Județene "Panait Istrati"!

„Cel menit suferinței“

Perpessicius - „Brăileanul exilat“

Editor al operelor lui Mihai Eminescu, întemeietor al Revistei „Manuscriptum” și al Muzeului Literaturii Române, scriitorul Dumitru Panaitescu-Perpessicius a fost omagiat, recent, la 130 de ani de la naștere și 50 de ani de la moartea sa.

Poet, prozator, publicist, cronicar radio, critic și istoric literar, academician respectat, deopotrivă, în perioada interbelică dar și în dictatura comunistă, Perpessicius a cunoscut de timpuriu suferința, fiind nevoit să scrie monumentalele sale opere literare cu mâna stângă, aproape orb, după ce a fost mutilat în Primul Război Mondial. Nu întâmplător și-a spus „Perpessicius” - „cel menit suferinței”.

de Marian **GHEORGHE**

Scriitorul cu obârșii grecești s-a născut la 21 octombrie 1891 în zona veche a Brăilei, în casa din strada Cetății nr. 49 (astăzi, Cetății 70) devenită Casa Memorială „Perpessicius”. Dimitrie pe numele său adevărat a fost al treilea copil al familiei Ștefan și Ecaterina Panaiot (fostă Daraban). În actul de naștere nr. 1749/1891, păstrat la Arhivele Naționale, apare cu numele „Dimitrie Panaiot”. Părinții, însă, l-au înscris la Școala primară nr. 4 (1898-1902) cu numele „Dumitru Panaitescu”. Prietenii i-au spus „Mitiș”, scriitorul va semna „Mitică” corespondența cu cei apropiați (sursa, Secția Memoriile a Muzeului Brăilei „Carol I”), iar ca militar va fi încorporat cu numele de „Panait S. Dumitru”. Viitorul mare scriitor va folosi pseudonimul literar „Perpessicius” (care-l va consacra definitiv) pentru prima dată în anul 1915, când publică poemul „Ad provinciales” în revista „Cronica”, condusă de Tudor Arghezi și de părintele Gala Galaction.

Urmează Liceul „Nicolae Bălcescu” între anii 1902-1910, după care devine student la Facultatea de Filologie Modernă a Universității București. Patru ani mai târziu, viitorul mare editor al operei lui Eminescu este licențiat în filologie română și romanică a Universității București. În toamna aceluiași an, 1915, obține, ajutat de profesorul său, Ioan Bianu, un post de funcționar la Biblioteca Academiei Române. Are șansa de a lucra, alături de Alexandru Sadi-Ionescu, la întocmirea noului catalog al bibliotecii și dobândește o mare pasiune pentru cercetare, preocupare ce-i va marca întreaga viață. Ilustrul scriitor participă la Războiul de Reîntregire a neamului, de unde se întoarce cu mâna dreaptă sfărțecată de șrapnele. Va rămâne mutilat pe viață, iar această tragedie avea să-l bântuie până în anul 1971, când a închis ochii pentru totdeauna.

Perpessicius, cel învățat cu suferința

„Nimic nu mă doare mai mult, când privesc înapoi la anii cari m-au rostogolit, ca pe-o buturugă desprinsă dintr-un huceag zvârlită din întâmplare la un colț de drum, decât neșansa de a nu fi murit în război. Căci am avut acest noroc, și n-am știut să-l prind.” (Perpessicius).

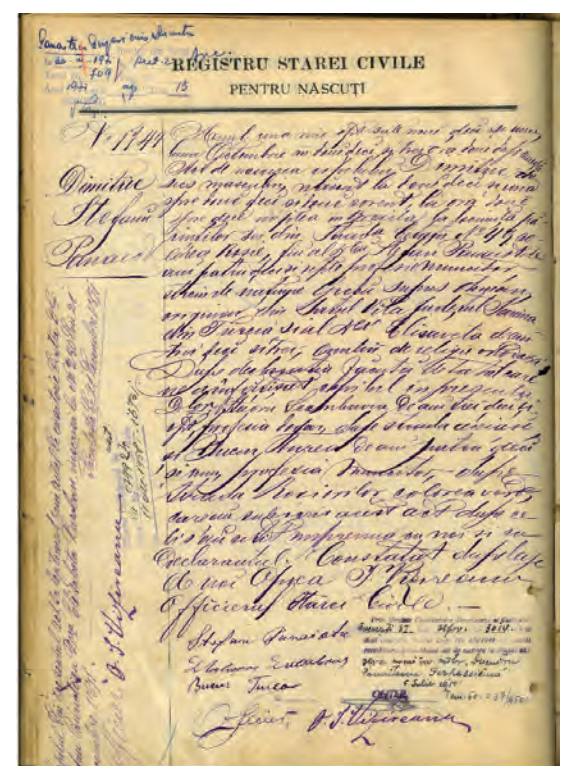
În vara lui 1916, încă din primele zile ale războiului, Perpessicius este repartizat, cu gradul de sublocotenent, la Regimentul 38 Infanterie Brăila, fiind trimis pe frontul din Dobrogea (sub numele de „Dumitru S. Panait”). Experiența este una traumatizantă: la 6 octombrie, un glonte dum-dum îi sfărțecă mâna dreaptă și numai intervenția medicului Dufrière, de la Spitalul Botoșani, face ca aceasta să fie salvată de la amputare. A urmat o continuă luptă a scriitorului cu propria infirmitate, pentru că mâna dreaptă era acum inertă, nu mai putea fi folosită la scris. Încă din primele zile de spitalizare, scriitorul a început să facă exerciții perseverente de învățare a scrierii cu mâna stângă. Dar cei care s-au aplecat asupra vieții scriitorului spun că trauma fizică și psihică trăită de acesta a mai însemnat ceva: materializarea sensului pseudonimului „Perpessicius” în viața și creația sa (potrivit prof. Nae Ionescu, „Perpessicius”, cuvânt latinesc derivat din „patior”, înseamnă „cel tăbăcit de suferință” - vezi cronică literară la volumul de poezii „Scut și targă” al lui Perpessicius, publicat în anul 1926). Și mai era și drama dezrădăcinării. Pe pagina de titlu a cărții sale „Itinerar sentimental” (1932), trimisă prietenului Jenică Sava, se autoîntitula „brăilean exilat”.

Culmea, în decembrie 1915, când îi propune părintelui Galaction pseudonimul, Dimitrie era proaspăt căsătorit, avea un copil și lucra la Biblioteca Academiei Române. Împlinise 24 de ani. Era un tânăr realizat. Și totuși, și-a ales pseudonimul „Perpessicius”. Mai târziu, peste zeci de ani, autorul nuanța înțelesul pseudonimului, prin „cel întărit de suferință”, cel pe care suferințele nu-l doboară, în loc de „cel tăbăcit de suferință”.

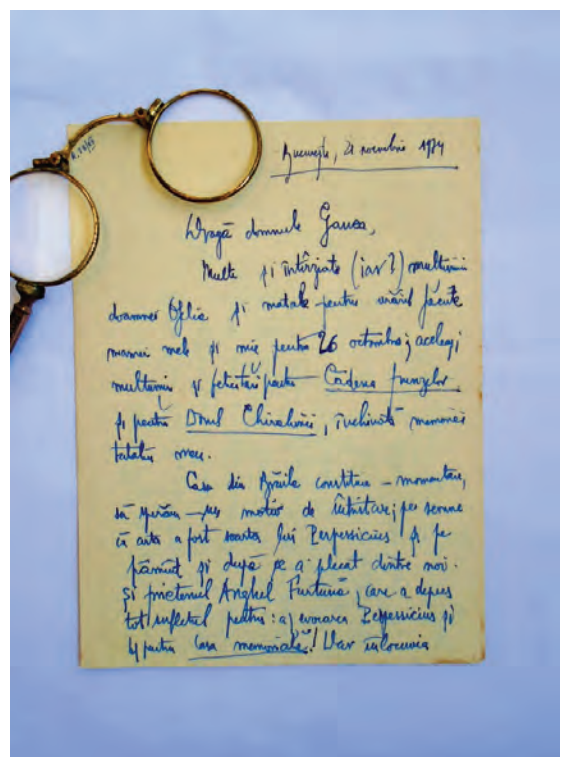
Perpessicius va mai locui în casa părintească de pe Strada Cetății în intervalul 1 septembrie 1920 -

Primul număr al revistei brăilene „Luceafărul literar și artistic” (15 sept. 1929), cu Perpessicius pe pagina de titlu

Actul de naștere a lui „Dimitrie S. Panaiot” (Perpessicius) aflat la Serviciul Județean Brăila al Arhivelor Naționale

Scrisoare trimisă profesorului I. M. Gane, din Brăila, de fiul lui Perpessicius (1914)

vara lui 1921, perioadă în care a ocupat catedra de Limba română și Limba franceză la Școala Normală de băieți "St. O. Iosif" din Brăila. Mai apoi, revine la Brăila destul de rar, ultima dată în anul 1945. Cu toate acestea, legăturile cu orașul natal vor fi menținute permanent. Spre exemplu, le va trimite foștilor colegi de la Liceul "Nicolae Bălcescu", prietenilor din tinerețe de la Brăila, cărți cu autograf până la moarte (vezi cărțile cu dedicație și autograf primite de avocatul Ioan C. Sava, fostul director al revistei "Lucașfăruș literar și artistic" și de profesorul I. M. Gane, el însuși scriitor și traducător). Iar după moartea lui Perpessicius - "brăileanul exilat", fiul acestuia, Dumitru D. Panaitescu, va păstra legătura, prin scrisori, cu acestia, "în amintirea unei tinereți ce ne-a fost scumpă" (Perpessicius către I. C. Sava, iunie 1970).

O viață în slujba condeiului

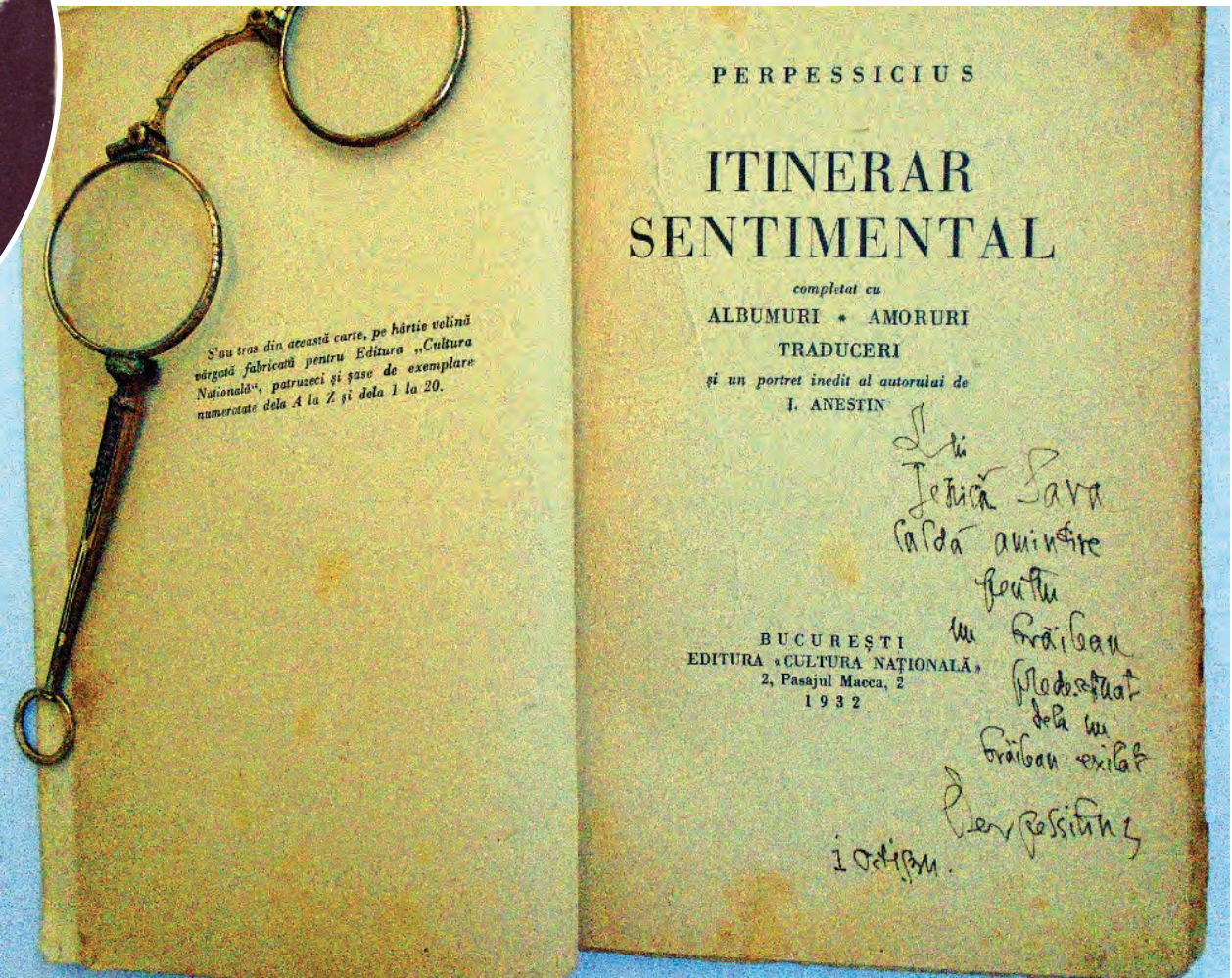
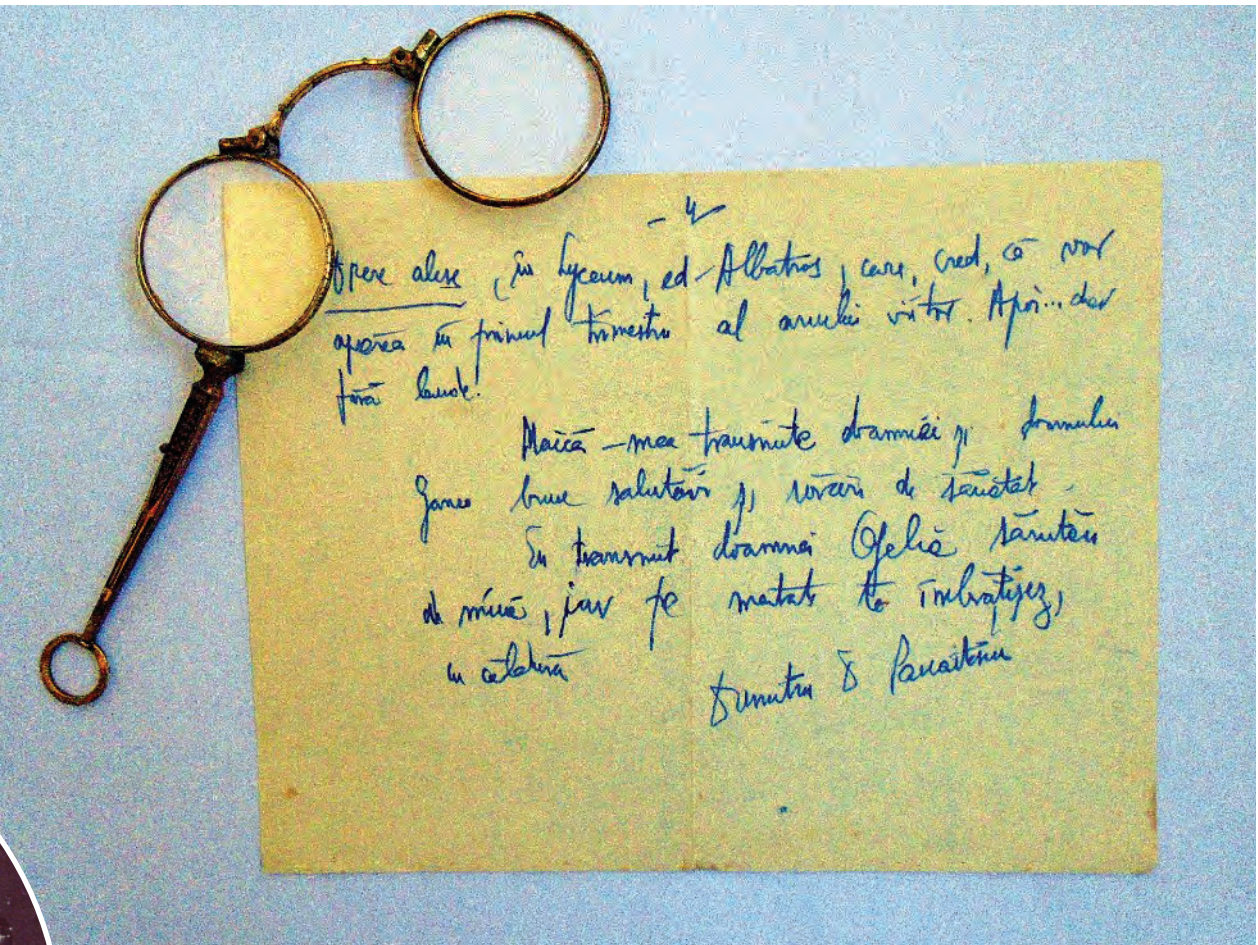
După ce ocupă postul de funcționar la Biblioteca Academiei Române (1915-1919), Dumitru Panaitescu-Perpessicius activează ca profesor de liceu la Arad (1919), Târgu Mureș (1920), Brăila (1921 -1922) și București (1922-1951; din 1929, numai la Liceul "Matei Basarab"). Ocupă, suc-

cesiv, funcțiile de inspector general secundar pentru învățământ (1944-1947), șef de secție la Institutul de Istorie Literară și Folclor (1951-1954) și director general al Bibliotecii Academiei Române (1957). Prin efortul său este întemeiat, în 1957, Muzeul Literaturii Române, sub auspiciile căruia apare Revista "Manuscriptum" (1970).

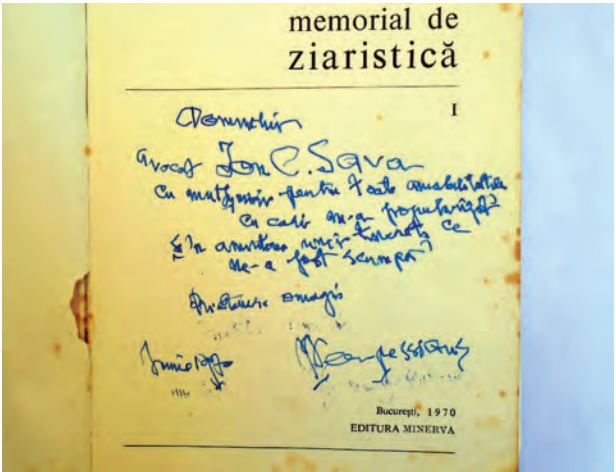
Perpessicius a debutat cu o schiță în revista brăileană "Flori de câmp" (1911), iar cu versuri în revista "Versuri și proză" (1913). Colaborează la principalele reviste literare ale vremii, scoate revista "Letopiseți", conduce o vreme "Universul literar" (1925-1927), intră în redacția revistei "Cuvântul" (1927-1933) și deține mai mulți ani cronică literară la Radio București (1934-1938). Este, totodată, redactor responsabil al periodicului "Limbă și Literatură". Perpessicius a publicat "Scut și targă" (1926); "Itinerar sentimental" (1931); "Repertoriu critic" (1925); "Mențiuni critice" (cinci volume: 1928, 1934, 1936, 1938, 1946); "Mențiuni de istoriografie literară și folclor" (I, 1961; II, 1946; III, 1966); "Jurnal de lector" și "Eminesciana" (1944); "Memorial de ziaristică" (1970) și "Lecturi intermitente" (1971 - anul morții).

Reputatul scriitor brăilean a întocmit o ediție critică a operei lui Mateiu I. Caragiale (1936) și a început monumentală ediție critică definitivă a scrierilor lui Mihai Eminescu, din care a reușit să publice - din aproximativ 15 câte ar fi trebuit să fie - șase volume (I - 1939; II - 1943; III - 1944; IV - 1952; V - 1958; VI - 1963). A alcătuit, împreună cu Ion Pillat, "Antologia poezilor de azi" (I -1925, II -1928) și a editat antologia "De la Chateaubriand la Mallarmé" (1938). În perioada 1966-1976 îi apare ediția de "Opere" - primele trei supraviețuite de autor - continuată de fiul său, Dumitru D. Panaitescu, până la volumul al XII-lea. Membru corespondent (1945) și membru titular al Academiei Române (1957), Perpessicius a fost distins cu mai multe premii, între care Premiul Național pentru Literatură (1954). A fost numit Cetățean de Onoare post-mortem al Municipiului Brăila, orașul său natal, în anul 1997.

Academicianul Miron Constantinescu, Președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, consemna la scurtă vreme de la trecerea în eternitate a marelui scriitor brăilean: "Ultima oară l-am întâlnit la Vălenii de Munte, acum câțiva ani, cu prilejul comemorării lui Nicolae Iorga. A venit ca bătrânul Thiresias, condus de mână de un prieten, pentru că slăbirea totală a vederii nu-i permitea să se orienteze printre lucruri și ființe. Și totuși, când și-a rostit cuvântarea, am putut constata cu toții ce strălucită putere de evocare, ce memorie excepțională și ce capacitate de orientare în domeniul ideilor avea acest om; a fost cel mai emoționant cuvânt pe care l-am ascultat în acea zi despre Nicolae Iorga. Începuse să plouă, ploua apoi de-a binelea, dar nimeni din oamenii care ascultau în curte în aer liber cuvintele spuse de pe pridvor de bătrânul Perpessicius, cel menit suferinței, nu s-a mișcat, nimeni nu a plecat, până la sfârșit". Acesta a fost Perpessicius, marele nostru concitadin, cel călătoreț de suferințe.

Cărți cu dedicația și autograful lui Perpessicius, trimise prietenilor de la Brăila (colecția Marian Gheorghe)

Laura Hartte, o scriitoare talentată, o tânără care vrea să schimbe lumea

Născută în Brăila, Laura Hartte este o tânără scriitoare din noua generație de autori români. Și-a publicat romanul de debut - "Puls în alb și negru" la doar 18 ani, când încă era elevă la Colegiul Național "Gh. M. Murgoci". Cartea sa a cucerit inimile cititorilor și fanilor genului "New Adult", primind și recenzii bune din partea criticilor, romanul fiind considerat "fenomenul literar al anului 2019". Acum are 21 de ani și locuiește în București, acolo unde a mers să își urmeze marele vis. "Puls în alb și negru" este primul roman dintr-o serie de trei volume, partea a doua a poveștii urmând să fie publicată în curând. Este studentă la Drept, dar atunci când termină "munca" legată de facultate Laura Hartte scrie despre durere și întuneric. Scrie despre lacrimi care nu se usucă niciodată. Scrie despre oameni damnați și suflete ce nu cunosc speranță. Alege să creeze povești despre demonii pe care toată lumea îi disprețuiește, pentru că a realizat că în interiorul nostru există întotdeauna unul. Granița dintre întuneric și lumină nu a fost niciodată mai greu de trecut, dar ea și-a propus să arate partea nespusă a ceea ce oamenii cataloghează prea ușor drept iad, atrăgând atenția asupra unui aspect nedezbătut în cărțile de acest gen - dubla personalitate.

- Începem cu o întrebare clasică. Cine este Laura Hartte?

- Mi s-a spus că sunt poezie, o lume nedescoperită încă, un vis pe care încerci să-l ții în mâini. Sunt, așa cum am spus mereu, fiecare cuvânt și emoție care dau naștere romanelor mele. Sunt un om ce crede în imposibil și merge contra lui. O tânără care vrea să schimbe lumea. Sunt o fată care și-a promis multe și muncește pentru fiecare vis pe care îl are. Îmi place să cred că sunt iubire și ambiție, prietenie și amintiri, prezent și viitor.

- Când te-ai apucat de scris și ce a ajuns acum să însemne scrisul pentru tine?

- Aș vrea să spun că scriu de când mă știu, dar ar fi o minciună. Când eram mică și toate celelalte fetițe se visau doctorițe, profesoare sau printese, eu visam să devin avocat. Iar acea parte din mine a supraviețuit și m-a ghidat către facultatea de drept, locul căruia simt cu adevărat că îi aparțin. Pasiunea pentru lectură și scris a apărut relativ târziu, în gimnaziu, și s-a manifestat prin mici texte și povești care aveau să îmi aducă pofta de a da viață personajelor și, de ce nu, de a trăi o infinitate de vieți. Mai târziu, după multe concursuri de scriere creativă câștigate și mai multă încredere în mine, am decis că este momentul să încerc să scriu un roman, iar restul, oricât de clișeic ar suna, este istorie. Acum, scrisul este o parte importantă din mine. Este ceea ce am fost, ce sunt și ce îmi doresc să fiu. Este fiecare gură de aer care îmi încarcă plămânii. Respir cu fiecare cuvânt și frază care îmi îmbracă paginile. Scrisul pentru mine este totul.

Și-a publicat romanul de debut la 18 ani

- Cum a apărut romanul "Puls în alb și negru"?

- În clasa a XI-a, la Biblioteca Județeană din orașul meu, a fost înființat un atelier de scriere creativă la care, inițial, am refuzat vehement să merg. Nu credeam că am putea să creionez de la zero vieți și să le ofer povestea de care să fiu mândră. Era o responsabilitate uriașă, pe care atunci nu eram pregătită să mi-o asum. Însă, la insistențele unei prietene care mergea la acest atelier, am hotărât că merită să-i dau o șansă. A fost cea mai bună decizie pe care am luat-o. Atelierul acela nu doar că m-a ajutat mult în drumul pe care îl parcurg acum, nu este doar locul în care "Puls" a luat naștere, este locul care mi-a adus unele dintre cele mai importante persoane din viața mea. Oameni fără de care "Puls" și Laura Hartte nu ar fi ajuns niciodată aici. Oameni care m-au ajutat să cresc și să duc romanul acesta la bun sfârșit oricât de greu a fost drumul meu.

- De ce crezi că a avut succes?

- Cred că răspunsul meu depinde și de ce înțelegi prin succes. Pentru mine succesul a însemnat să văd acest roman publicat la o editură bună, care să-i ofere recunoașterea de care avea nevoie. Succesul a însemnat fiecare gând și cuvânt bun din partea cititorilor mei, toate recenziile scrise de bloggeri, critici, pasionați de lectură. Succesul pentru mine înseamnă fiecare moment în care primesc un mesaj de la cititorii mei și în care descopăr frumoasele colaje pe care le fac pentru "Puls". Mă întrebi de ce cred că a avut succes? Pentru că oamenii au simțit odată cu Noah. Au plâns cu el, au râs, s-au îndrăgostit și au urât. Pentru că le-a arătat că nu sunt singuri și că oamenii care sunt meniți să fie în viața ta vor fi.

- Până să vezi recenziile și părerile cititorilor sigur ai avut ceva emoții. Așa că am dori să știm care sunt cele mai mari temeri ale unei tinere scriitoare aflate la început de drum?

- Încă din prima clipă în care am putut gusta din posibilitatea publicării, am fost cuprinsă de teamă. Ca scriitor îți asumi o responsabilitate uriașă atunci când le dai oamenilor o parte din sufletul tău, iar eu mă pregăteam să le dau totul. Și atunci când dai totul, riști să rămâi fără nimic. Mi-a fost teamă că oamenii nu vor relaționa cu Noah, că nu îl vor înțelege și că îl vor respinge. Mi-a fost teamă că îi voi lăsa pe oameni să vadă o parte din sufletul meu pe care nu o mai arătasem până atunci și că se va călca pe ea.

- Au fost momente în care ai vrut să renunți? Dacă da, ce te-a motivat să continui?

- Am vrut să renunț de multe ori. Uneori, încă îmi doresc să o fac. Ce mă motivează să continui sunt cititorii mei. Fiecare încurajare din partea lor și fiecare părere mă îndeamnă să continui și îmi demonstrează că fac ceva bine, dacă oamenii au ales și continuă să aleagă să trăiască alături de mine și personajele mele. Ei sunt cei care îmi înșeninează ziua și, chiar dacă nu vor ști niciodată, au fost dese momentele în care eram foarte aproape de a renunța și primeam un mesaj din partea lor în care îmi spuneau cât de mult au iubit "Puls" și nerăbdarea cu care așteaptă continuarea. Nu vor ști, dar în acele momente m-au întors din drum și le sunt recunoscătoare că au făcut-o.

- Ce crezi că ar spune acum Noah și Collene, personajele din "Puls în alb și negru", despre tine?

- Ar spune că își doresc o pauză de la amalgamul de sentimente prin care îi fac să treacă. Ar spune că uneori par crudă cu ei, dar și că am mereu grijă ca tot ce li se întâmplă să aibă un scop și să-i facă mai buni. Îmi place să cred că ar spune mulțumesc, pentru că sunt cel mai mare fan al lor, iar ei sunt fantasticii mei preferați.

- La ce proiecte lucrezi în prezent și unde îți dorești să ajungi în cariera ta de scriitoare?

- Doar ce am finalizat volumul doi al seriei, "Lacrimi în alb și negru", care a fost trimis către editură și urmează să apară în decursul următoarelor luni. Momentan, am început să lucrez la ultimul volum al seriei, proces care se anunță unul plin de provocări, dar pentru care sunt foarte entuziasmată. În viitor, îmi doresc să scriu. Să scriu ca și cum nimeni nu mă vede și să mă bucur de cariera pe care o construiesc. Visez ca într-o zi să mă trezesc, iar seria "Puls în alb și negru" să fie bestseller internațional. Dar mai este mult de muncă până atunci.

- Știi că ești și o cititoare înrăită așa că îți lansez o provocare în final. Dacă mâine ți s-ar spune că mai poți citi doar o singură carte, care ar fi aceea?

- Înainte să lansez o nouă carte și să o declar finalizată, o citesc integral de cel puțin opt ori ca să mă asigur că totul este perfect și că transmite ceea ce îmi doresc. Deci, având în vedere procesul meu creativ, dacă aș fi nevoită să aleg, aș alege să citesc romanul la care lucrez în prezent pentru a mă asigura că le ofer oamenilor un final fulminant pentru seria pe care o iubesc.

(Interviu realizat de Liliana NISTOR)

„În lumea noastră pusă pe repede, când citești pare că timpul curge un pic mai greu, iar asta e un sentiment minunat“

**INTERVIU
cu Lavinia
Braniște, unul
dintre cei mai
cunoscuți
autori români
ai momentului**

Lavinia Braniște este una dintre cele mai cunoscute și apreciate scriitoare din România la ora actuală. S-a născut și a copilărit la Brăila, a urmat Colegiul Național "Nicolae Bălcescu", iar apoi a studiat Limbile Străine la Cluj și București. Scrie de mică, mai exact din clasa a III-a, atunci când a așternut pe hârtie primele poezii. Nu se gândea atunci să devină scriitoare, dorința venind abia după ce a publicat mai multe cărți și a văzut că "lumea o ia în serios". Iar lumea a apreciat tot ceea ce îi poartă semnătura: debutul cu volumul de poezii „Povești cu mine” (2006), cărțile de proză scurtă „Cinci minute pe zi” (2011) și „Escapada” (2014), cărțile pentru copii „Rostogol merge acasă” (2016), „Jungla lui Toco” (2016), „Rostogol păzește pepenii” (2017), „Rostogol și vulcanii noroiși” (2018), „Melcușorul” (2018), „Anatol și Gregor la aeroport”, (2018), "Duminica și alte povești cu Iosifel" (2019), "Laboratorul ghidus al lui Chițibuș" (2021), "Rostogol iluzionist" (2021), "Comoara pinguinilor" (2021), precum și romanele "Interior zero" (2016), "Sonia ridică mâna" (2019) și "Mă găsești când vrei", cea mai recentă carte, publicată anul acesta. Primul ei roman "Interior zero" a fost distins cu premiul "Neptul lui Thoreau" pentru cel mai bun roman românesc al anului 2016. Mai mult, cartea a fost adaptată scenei în septembrie 2018, la Centrul de Teatru Educațional Replika București. De asemenea, romanul "Interior zero" a fost tradus în limba germană și în limba polonă, iar "Sonia ridică mâna" a fost tradus, de asemenea, în germană. Lavinia Braniște este recunoscută și pentru traduceri pe care le face din literatura străină, cărțile semnate de Henry Miller, V.S. Naipaul și Kate DiCamillo fiind doar câteva exemple. După lungi peregrinări prin multe locuri Lavinia Braniște a ajuns să locuiască în prezent tot în Brăila, într-o curte plină de pisici, cărora le lasă de multe ori ușa deschisă ca animalele să se poată furișa în casă.

- Relativ recent te-ai mutat înapoi în Brăila. Cum s-a schimbat modul în care te raportezi la oraș, față de perioada adolescenței?

- Mi se pare mai pustiit acum și nu e vorba doar de perioada pandemiei, fiindcă sunt aici din vara lui 2018. Poate că are legătură și cu situația familială, fiindcă nu mai suntem toți laolaltă, poate că are legătură și cu faptul că în adolescență eram foarte preocupată de școală, iar prietenii mei erau cu toții colegi de liceu. Altfel, după mulți ani de București, mi se pare aerisit și mă bucur că avem loc să mergem pe trotuare.

- Povestește-ne o amintire din liceu.

- Am fost elevă la "Bălcescu", într-o clasă de informatică, iar în primul an (adică anul școlar 1998-'99), în

criză de spațiu, noi și cei din clasa paralelă de informatică am învățat într-o anexă căreia la ora aceea i se spunea "buncăr" și care acum, din câte știu, e integrată în clădirea "nouă" a liceului. Nu știu exact la ce servise buncărul înainte, părea să fi fost vreun atelier convertit în două săli de clasă. Era lipit de clădire, dar izolat de ea, căci avea o intrare separată. Am o amintire foarte puternică legată de frigul de acolo în prima iarnă de liceu. Uneori, li se mai făcea milă de noi profesorilor și ne cheamă în clădirea istorică a liceului, aceea cu intrarea principală, dar nici acolo nu era loc, așa că uneori mai țineam orele în amfiteatru, sală care era mândria liceului. De fiecare dată când intram acolo simțeam că se comite un sacrilegiu, mai ales dacă eram murdari pe încălțăminte de zăpadă sau noroi. Tot timpul eram atenționați să fim curați pe picioare când intrăm în amfiteatru. Cred că și astăzi, dacă aș intra acolo, după 19 ani de la absolvire, în cea mai uscată și curată zi din an, tot aș simți nevoia să mă șterg bine pe picioare înainte.

"Ultimul roman l-am scris astă-iarnă, acasă la Brăila, ghemuită pe un fotoliu din bucătărie, cu laptopul în brațe"

- Ce îți dorești cel mai mult să se schimbe la Brăila?

- Mi-aș dori să aibă o viață culturală mai bogată și o ofertă culturală mai variată. Să avem din nou săli de cinema în oraș și librării care să nu fie doar magazine care vând cărți la tețghea. O librărie e un spațiu care poate strânge în jurul său o comunitate, acolo se pot organiza activități pentru copii și părinți în jurul anumitor cărți, se pot invita scriitori pentru lectură, se pot face dezbateri, chiar mici concerte și proiecții și câte și mai câte. Mi-a plăcea să fie astfel de librării prietenoase în oraș, iar oamenii care lucrează acolo să fie cu adevărat pasionați de cărți și să-ți poată face recomandări dacă ești nehotărât ce să citești. Aș vrea să fie inițiative locale, independente, dar nu m-ar deranja nici dacă marile lanțuri de librării din țară ar fi ceva mai prezente aici (și în inima orașului, nu doar la mall). De asemenea, mi-aș dori să fie mai multe piscine unde să poți merge să înoți și care să fie spații dedicate sportului și atât. Nu locuri unde se consumă cola pe șezlong și se privește cu atenție cine coboară în apă. Aici autoritățile locale ar trebui să fie mult mai implicate, fiindcă bazele sportive dedicate cetățenilor nu ar trebui să fie doar private. Te-ai aștepta ca un oraș de la Dunăre să fie mai bine pus la punct când vine vorba de sporturi care au legătură cu apa.

- Unde îți este mai ușor să scrii, la Brăila sau la București?

- Îmi e ușor să scriu oriunde am liniște. Ultimul roman l-am scris astă-iarnă, acasă la Brăila, ghemuită pe un fotoliu din bucătărie, cu laptopul în brațe.

"Vorbind de citit în general, a devenit o activitate atât de exotica încât pur și simplu e cool să citești, pentru că faci altceva decât ce fac majoritatea"

- De ce ar trebui să citească tinerii literatura română contemporană?

- Nu sunt obligați s-o facă, evident, dar mi s-ar părea fain să-i intereseze. Mai ales că au de unde alege în ultimii ani. Mai demult, prin anii '90 sau începutul anilor 2000 era greu să publici literatură dacă erai scriitor. Nu prea erau edituri, iar cele care existau erau interesate mai degrabă de literatura străină. Însă lucrurile s-au schimbat în ultima vreme, semn că piața noastră de carte, încet-încet, se maturizează. Editurile au devenit interesate și de literatura română, publică mai mulți autori români și, prin urmare, apar mai mulți scriitori dornici să publice. Fiecare editură respectabilă are acum o colecție de literatură română. Ce vreau să spun e că fiecare cititor își poate găsi cu ușurință autori români preferați, fiindcă acum se găsesc destui, care abordează multe genuri și stiluri. Apoi, mare parte din ce se scrie la noi e inspirat din realitatea noastră românească și mi se pare fain să fii conectat la temele care-i preocupă pe artiștii români. Nu în ultimul rând, una e să citești o traducere, oricât ar fi ea de bine făcută, și alta e să citești o carte scrisă în original în limba română. Pentru mine e o plăcere mult mai mare să citesc texte literare românești, scrise de oameni care au un bun simț al limbii române.

Apoi, vorbind de citit în general, a devenit o activitate atât de exotica încât pur și simplu e cool să citești, pentru că faci altceva decât ce fac majoritatea. Și în lumea noastră pusă pe repede înainte, când citești pare că timpul curge un pic mai greu, iar asta e un sentiment minunat.

Un lucru important de precizat e acela că avem norocul să avem în oraș una dintre cele mai faine biblioteci județene din câte am văzut în țară, Biblioteca Județeană "Panait Istrati", pe care am redescoperit-o mutată înapoi în sediul din Piața Poligon, după un lung proces de renovare. Nu doar clădirea e frumoasă, ci și oferta de carte e bogată, iar cărțile nu e musai să le cumpărăm (dacă nu ne permitem sau nu vrem), ele se pot împrumuta de la bibliotecă. Țin minte și acum ziua când am fost pentru prima dată cu mama la bibliotecă, să căutam niște titluri pe care ni se le pusese pe o listă de lectură doamna învățătoare. Prima carte pe care am împrumutat-o a fost "Măgarușul", de Petre Ghelmez.

- De unde a venit interesul tău pentru literatura pentru copii? Pare mai degrabă un domeniu de nișă în mediul literar.

- Sunt traducătoare de meserie și înainte să încep să scriu pentru copii tradusesem câteva cărți dedicate lor. Între timp, numărul acestora a trecut de treizeci. Așadar, interesul meu pentru scris a venit din tradus - am devenit curioasă cum ar fi să scriu eu însămi o carte pentru copii, după ce citisem cu foarte, foarte mare atenție cărți scrise de alții. Fiindcă traducerea unei cărți e în primul rând un proces de lectură profund, ca traducător trebuie să te asiguri întotdeauna că ai înțeles foarte bine textul.

- Cum îmbini romanele cu literatura pentru copii în procesul tău creativ?

- Nu scriu niciodată în paralel, nu mă pot împărți între mai multe proiecte. Ca să mă apuc de ceva nou, trebuie să termin mai întâi ce am în lucru. Așa că sunt mereu separate. În general, mi se pare mai greu să scriu pentru adulți decât pentru copii, iar scrierea poveștilor pentru copii e o activitate binevenită între două proiecte mai grele.

- Ce fel de teme ai vrea să explorezi în scrierile tale viitoare?

- Am devenit curioasă în legătură cu istoria locală de când sunt aici și am început să mai scotocesc pe la Biblioteca Județeană sau pe la librăria Muzeului Brăilei după cărți despre orice mi se pare interesant despre regiune.

(Interviu realizat de Corina Andreea PREDA)

„Cititorii nu citesc cărți, ci bucăți de scriitori“

interviu cu Marian Coman, scriitor și laureat al mai multor premii naționale dedicate literaturii F&SF

Scriitor, editor, jurnalist și scenarist de benzi desenate, Marian Coman este laureatul mai multor premii naționale dedicate literaturii F&SF și al unui premiu al Convenției Europene de Science-Fiction. A scris volumele "Nopti albe zile negre", "Testamentul de ciocolată", "Teoria flegmei. Apel la mitocănie", "Fingers and other fantastic stories", "Haiganu. Fluviul Șoaptelor", "Haiganu. Furia Oarbă" și "Omulețul din perete", iar povestirile sale au fost incluse în numeroase antologii. A fost redactor-șef al cotidianului Obiectiv - Vocea Brăilei, al revistelor Obiectiv Cultural și Nautilus și scenaristul benzilor desenate "Harap Alb continuă" și "Tinerete fără bătrânețe". În prezent, este redactor-șef al Armada, imprint al Grupului editorial Nemira. Locuiește în București și este membru PEN Club România și Science Fiction & Fantasy Writers of America.

De când se știe a vrut să răspundă la întrebări care încep cu "Ce-ar fi dacă?". I-a plăcut să își imagineze lucruri, să inveteze povești, să construiască personaje, să deseneze. Chiar la un moment dat, în copilărie, și-a dorit să fie desenator. Când încercările de a-și scoate din cap personajele, lumile, poveștile, obsesiile nu și-au mai găsit o rezolvare în tușuri și creioane a început să ia scrisul în serios. Avea 16 ani. Vorbim despre scriitorul brăilean Marian Coman, care în prezent este un autor Fantasy&Science Fiction (F&SF) recunoscut atât pe plan național, cât și internațional, fiind laureat al Convenției Europene de Science Fiction. Cu toate acestea, Marian nu se consideră un scriitor de succes sau cel puțin susține că mai are până să atingă succesul răsunător la care până la urmă aspiră orice autor. Pentru el important este să spună o poveste bună. Dar care e povestea lui? Cum a început să scrie, de ce a ales universul fantasticului, "să scobească pojghița realității și să caute lucruri dincolo de ea", dar mai ales care au fost elementele care i-au adus succesul, toate acestea și multe altele le veți afla în interviul următor.

- Mai mulți autori au mărturisit că s-au apucat de scris impresionați de o carte sau un autor anume. Așa s-a întâmplat și în cazul tău?

- Am fost fascinat de mic de multe cărți și de mulți autori, însă ceea ce m-a determinat să scriu nu a fost asta. Cred că, într-un fel, pentru un începător, marile opere ale omenirii au efectul contrar. Ca scriitor aflat la început de drum, i-am privit pe marii autori ca pe niște părinți exigenți, ca pe niște profesori care te privesc încruntați, așteptând întâia greșală. Marile romane au avut mereu un efect paradoxal asupra mea. Dacă cititorul din mine se emoționa până la lacrimi, scriitorul din mine avea tentația să se ascundă într-un colț al conștiinței: dacă cele mai frumoase cărți din lume s-au scris, la ce bun să mai pui vreun rând pe hârtie?

- Dintre toate genurile literare ai ales să scrii povestiri, proze și romane SF&Fantasy? De ce?

- Să știți că nu mi-am propus să scriu în vreun gen sau altul. În poveștile mele am folosit elemente de literatură SF, Fantasy sau Horror pentru că slujeau unui scop estetic ori de altă natură sau ca element esențial în derularea poveștii. Excepție fac romanele "Haiganu", acolo unde am răspuns unei invitații de a construi un univers fantasy de extracție românească. Pe de altă parte, e adevărat, am fost mereu atras de zona fantasticului, mi-a plăcut să scobesc pojghița realității și să caut lucruri dincolo de ea.

- Ai publicat prima ta povestire la 17 ani, practic erai elev de liceu. Îți mai amintești ce ai simțit în momentul în care ți-ai văzut textul

tipărit?

- Publicasem, pe la 16 ani deja, câteva desene. Așa că sentimentul unic și puternic al debutului îmi era familiar când mi-a apărut prima poveste. S-a întâmplat, însă, altceva care m-a făcut să iau o decizie importantă. Odată cu prima poveste publicată, am primit și primii bani pentru scris. Poate sună ciudat, dar acela a fost momentul când am știut ce vreau să fac toată viața mea de atunci încolo. Să scriu și să trăiesc din asta.

- Dar ai avut vreo teamă legată de reacția cititorilor și de posibile critici? Îmi imaginez că poate comentariile negative ar putea frânge aripile unui scriitor aflat la început de drum.

- M-am călit multă vreme în cadrul unor cenacluri literare. Lucrurile se derulau în felul următor: citeam o poveste în fața a douăzeci de oameni, apoi oamenii ăștia, fără pic de milă, îi căutau apoi punctele vulnerabile. Și nimeni nu se sfia să îți spună verde în față lucrul despre care credea că nu funcționează în textul tău. În perioada liceului și mai apoi în studenție am participat, săptămână de săptămână, la astfel de întâlniri. Am învățat să iau lucrurile bune din opiniile critice și, mai ales, să înțeleg unde gresesc și cum funcționează mintea cititorului în raport cu textul scris.

- Debutul editorial a venit în 2005 și de atunci și până în prezent ai publicat mai multe cărți, ai devenit cunoscut pe plan național și internațional ca scriitor SF&Fantasy. Aș vrea să ne oprim asupra celor două volume din trilogia "Haiganu", inspirată din povestea "Harap Alb" a lui Creangă. Cum a apărut acest proiect și de ce crezi că a fost atât de bine primit de cititori?

- Am început să scriu la "Haiganu. Fluviul șoaptelor" răspunzând invitației venite din partea lui Mihai Ionașcu, editorului revistei de benzi desenate "Harap Alb continuă". Inițial, textul trebuia să fie o nuvelă publicată în foileton în paginile revistei care să completeze în plan literar aventurile eroilor din benzile desenate "HAC!". Reacțiile cititorilor au fost atât de faine, atât de călduroase, încât, într-o primă fază, am mărit dimensiunea fiecărui episod, apoi am regândit întregul proiect sub forma unei trilogii din care, până acum, au apărut doar primele două romane: "Haiganu. Fluviul șoaptelor" și "Haiganu. Furia oarbă". Cea de-a treia carte din serie, "Haiganu. Tristetea zeilor", este încă în lucru. După ce proiectul "Harap Alb continuă" s-a închis în 2017, timpul meu dedicat scrisului s-a redus, iar acest lucru întârzie finalizarea romanului. Dar va veni o vreme când o să-l duc la capăt.

- De asemenea, cea mai recentă carte a ta, "Omulețul din perete și alte povestiri fantasti-

ce", e una dintre cele mai citite cărți de la editura Nemira din 2019. Care au fost în acest caz "ingredientele" care au adus succesul?

- "Omulețul din perete și alte povestiri fantastice" este un volum care cuprinde, să spunem, cele mai bune povestiri pe care le-am scris până acum. Cred că farmecul acestei cărți vine din faptul că poveștile comunică între ele, iar personajele circulă dintr-un text în altul, ba chiar, spre finalul cărții, reușesc "să spargă zidul" și să iasă din carte. Ori măcar să dea impresia că fac asta.

- În general, care sunt sursele tale de inspirație atunci când scrii? Personajele sau locurile din poveștile tale există în viața reală?

- Unul dintre lucrurile pe care le cred despre literatură este că cititorii nu citesc cărți, ci bucată de scriitori. Mă inspiră toate lucrurile din care este făcută viața. Oamenii pe care îi întâlnesc, muzica pe care o ascult, cărțile pe care le citesc, locurile pe care le văd. Toate lucrurile acestea ne fac să devenim ceea ce suntem și își lasă urme în ceea ce facem. În ceea ce spunem, în ceea ce vorbim, în ceea ce scriem. În cazul meu, toate capătă o nouă formă și noi înțelesuri în scris. Se metamorfozează, devin părți din mine și din ceea ce scriu.

- Până acum ai primit mai multe premii, inclusiv un premiu al Convenției Europene de Science-Fiction. Înseamnă ceva aceste distincții pentru tine?

- Întrebarea asta are legătură cu o întrebare foarte grea: de ce scriem? În fond, de ce scriu scriitorii? De ce pictează pictorii? De ce facem lucrul ăsta chiar și atunci când nu există niciun resort financiar? Iar unul dintre răspunsuri este: fiindcă vrem să fim iubiți. Să fim admirați. Sociologic vorbind, scriem pentru că, printre altele, vrem să răspundem unor nevoi aflate în piramida nevoilor schițată de Maslow: nevoia de recunoaștere socială și cea de autorealizare. Alături de articolele de critică, de evenimentele de lansare, de lecturile publice, unele premii au darul acesta, de a împlini aceste nevoi, de a-ți confirma că ești pe drumul cel bun. Altele nu înseamnă nimic. Pentru mine, cele mai importante rămân mesajele pe care le primesc, pe neașteptate, de la cititori, pe email sau messenger.

- Dar tu te consideri un scriitor de succes?

- Nu. Și nu e falsă modestie, ci o privire obiectivă. În momentul de față sunt redactor-șef al imprintului Armada, editura de carte SF, Fantasy și Thriller a Grupului editorial Nemira. Din această postură înțeleg foarte bine ce înseamnă succesul pe piața internațională de carte. Vorbim despre autori care vând în toată lumea milioane de exemplare. În fața unor asemenea tiraje, cele câteva mii de cărți pe care le cumpără cititorii mei pălesc. Însă, până la succesul acela răsunător la care visează, cred,

Carte preferată

- "Procesul" - Frantz Kafka.

Autor preferat

- Nu poate fi doar unul. Frantz Kafka, Gabriel Garcia Marquez, Herman Hesse, Stephen King, George R.R. Martin, Robin Hobb...

Cel mai bun scriitor SF&Fantasy din toate timpurile

- Probabil Frank Herbert, pentru "Dune". Dar și Tolkien, pentru "Lord of the Rings", Orwell pentru "1984", Stephen King, pentru "Shining", Isaac Asimov, pentru "Fundatia", George Martin, pentru "Cântec de Gheață și Foc".

O carte scrisă de tine pe care o recomanzi

- "Omulețul din perete și alte povestiri fantastice"

O carte din toată literatura pe care o recomanzi

- Giovanni Papini - "Un om sfârșit"

Autori braileni clasici și contemporani care îți plac

- Mihail Sebastian, Panait Istrati, Lavinia Braniște.

O carte din biblioteca ta pe care lumea nu s-ar aștepta să o ai

- "Lama Lama și bunicii", de Anna Dewdney, o carte pentru copii de 2 ani.

orice scriitor, ceea ce mă interesează în primul rând este să spun o poveste bună.

- Ce e cel mai frumos și cel mai greu atunci când scrii?

- Cel mai greu este... să scriu. Nu mă număr printre autorii care scriu ușor. Pentru mine, fiecare frază este un chin. Îmi mănâncă timp și energie. Mă gândesc de multe ori înainte să tastez prima literă dintr-un text și rescriu de nenumărate ori până ce reușesc să pun cuvintele în armonie. Să le găsesc muzica. Cel mai frumos lucru este momentul când simt că povestea a făcut "clanc!". Că am încheiat. Că am găsit cel mai bun final dintre toate finalurile posibile și că textul meu are cea mai bună formă. Că fiecare cuvânt se înlanțuie de următorul și că prin venele acestea de cerneală curg idei, sentimente și imagini. Și că, prin felul miraculos în care funcționează literatura, toate aceste lucruri vor ajunge apoi în mintea unui cititor.

- Și care e cel mai surprinzător lucru pe care l-ai aflat despre tine în toți acești ani de când scrii?

- Am învățat să am răbdare. Fiindcă anumite vise nu ți

se împlinesc atunci când vrei tu. În lumea asta, lucrurile nu funcționează așa. De pildă, am scris povestirea "Albilita" în urmă cu 10 ani. A apărut la vremea aia într-o antologie cu tiraj limitat, apoi a zăcut neștiută asemenea unei omizi într-un cocon. În urmă cu doi ani a fost publicată în Statele Unite, apoi, după ce a apărut în "Omulețul din perete" și-a atras noi cititori și e pe cale să dea naștere unor noi proiecte.

- Pe lângă facultatea de Litere ești absolvent și de Psihologie. Te-a ajutat psihologia în felul în care scrii?

- Cred că mi-a oferit uneltele de care aveam nevoie să-mi înțeleg mai bine personajele și cititorii.

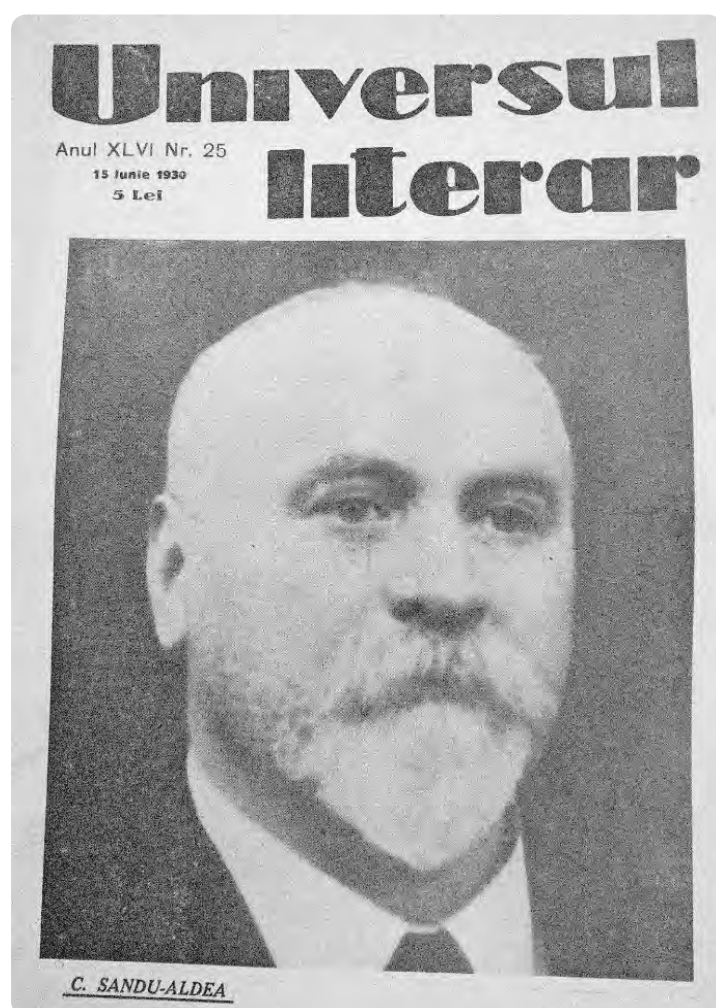
- Privind în urmă, poți spune astăzi că îți trăiești visul?

- Încă nu. Visul meu este să trăiesc efectiv din scris. Să nu fiu nevoit să fac altceva pentru a-mi plăti facturile. Să îmi pot dedica cea mai mare parte a timpului poveștilor mele. Vreme de trei ani, mi-am trăit visul, iar intenția mea este să revin în el.

(Interviu realizat de Liliana NISTOR)

Fondatorul științei ameliorării plantelor

Constantin Sandu-Aldea, brăileanul care nu și-a uitat obârșia

Fondator al științei ameliorării plantelor în România și scriitor de orientare sămănătoristă, Constantin Sandu-Aldea - Constantin S. Petrea, cum se numea la naștere - a strălucit ca un far în primele două decenii ale secolului XX pentru ca, mai apoi, să se stingă în plină glorie, din pricina unor probleme de sănătate căpătate în Marele Război. Iar la un an de la moartea sa, avea să fie urmat în lumea umbrelor de singurul său copil, Viorica.

Două dintre cărțile publicate de Constantin Sandu-Aldea (colecția Marian Gheorghe)

de Marian **GHEORGHE**

Constantin Sandu-Aldea a văzut lumina zilei în casa părintească din comuna Tichilești, la 22 noiembrie 1874. Viitorul scriitor și om de știință, membru corespondent al Academiei Române, a fost fiu de plugari, "cojan" cum își zicea el însuși cu îndreptățită mândrie. Era plămădit din aluatul firilor dârze, stăruitoare și îndărătnic de cinstite care au făcut din Câmpia Bărăganului, de-a pururi, o pildă de strălucită vrednicie. În paginile sale răsună duos ecourile țarinei, misterele Bălții și ale Dunării. Opera sa ne înfățișează tablouri rustice de o mare frumusețe, apusuri de soare magice; se simte în paginile sale toropeala câmpiei, iar peisajul de poveste este însuflețit de o lume variată, zugrăvită cu mult simț de observație, cu țărani, boieri, logofeți, gambași și arendași.

Tatăl scriitorului, Sandu Petrea, zis "Pârjol", și mama, Tudora, născută Gostin, erau gospodari de la Tichilești, sat vrednic așezat pe vechiul Drum de Poșta Brăila-Călărași, statornicit în vechea Raia a Brăilei. Sat vechi de când lumea, Tichileștiul Brăilei se regăsește în catastifele beilor otomani de la Constantinopol, dar și pe harta Statului Major Austriac, de la 1788. "Aci, în acest sat din gura Bărăganului fript de sete; aci, în preajma acestui vechi "drum

fără de pulbere" care e Dunărea; aci, aproape de acea mare și tainică împărăție a stufului, cu unduirile și cu nesfârșitul ei fâșăit s-au așezat cândva și au trăit cele două spete din contopirea cărora se trage ființa și sufletul omului Constantin Sandu-Aldea", avea să consemneze, mai târziu, D. G. Chițoiu, în cartea dedicată scriitorului, prietenul care a fost alături de Sandu-Aldea până în ultima clipă. La Tichilești, sătenii îl venerază ca pe un sfânt, iar bătrânii își mai amintesc de fiul lui Sandu Petrea, zis "Pârjol", care venea cu desaga încărcată de cărți, să le lumineze viețile. Iar ulița pe care s-a născut scriitorul a devenit stradă și poartă acum numele "Constantin Sandu-Aldea". "Constantin Sandu-Aldea" este și denumirea școlii de pe fosta stradă a Gării din Brăila.

La Tichilești, oamenii se știu după porecle

Tatăl lui Constantin, Sandu Petrea - om iute, din care pricină i s-a zis "Pârjol" (la Tichilești, oamenii se știu după porecle) era un om sfătos, cu ochi sfredelitori, neîntrecut cunoscător al Bălții cu toate smâncurile, grindurile, coturile și ascunzișurile ei. S-a bucurat de atâta dragoste din partea localnicilor, încât, la moartea sa, în 1924, când era văduv, s-au strâns două coșuri de lumânări aprinse de cei veniți să-l petreacă la groapă! De la tatăl său a moștenit Sandu-Aldea darul povestirii, iuteala aprigă a firii

Casa de la Tichilești unde s-a născut Constantin Sandu-Aldea

sale năvalnice și deschise, priso-
sul de bunătate și acel farmec
deosebit, care câștigă omul de la
cea dintâi întâlnire și care a strâns
în jurul ființei sale atâtea inimi
credincioase, rămase așa de
întristate după moartea sa, în anul
1927. Mama scriitorului, însă,
avea o inimă ce tresălta la cea
mai mică adiere din juru-i și un
ochi cu care cântărea și judeca
omul, pătrunzând până în adâncul
sufletului său. De la ea a moștenit,
așadar, Sandu-Aldea acel "suflet
jucăuș de copil tremurând veșnic",
ca o neastâmpărată frunză de plop
și acea mare taină de a lumina
printr-o scăpărare de condei tot
adâncul în care fierb și se zbat
patimile năvalnice ale ființelor
dornice de viață și de biruință din
povestirile sale.

Constantin Sandu Petrea, C.
Sandu-Aldea de mai târziu, a fost
cel mai mare copil al soților
Tudora și Petrea Sandu. A mai
avut un frate, Ion, minte ageră și
setoasă de învățătură și care a
murit fără să lase vreun urmaș, o
soră, Mărgărita, și, în sfârșit, încă
un frate, cel mai mic și mai
răsfatat de părinți, Grigore, care și
el a murit fără să lase vreun
urmaș.

Constantin Sandu-Aldea are
rădăcinile adânc înfipite în
pământul țării și în însăși inima și
firea neamului nostru românesc.
De la părinții săi - plugari
români, de lege creștină ortodoxă
- Sandu-Aldea a moștenit acea
năvalnică dragoste pentru câmp și
pentru plug iar din împrejurimile
satului natal, din sursul apelor
Dunării și din mireasma coaptă a
Bărăganului a strâns în suflet
întregul farmec pe care l-a
revărsat apoi în povestirile sale.

Până prin anul 1880, părinții
lui Constantin Sandu-Aldea au
rămas la Tichilești, în casa care
astăzi nu mai există. Se îngrijeau
de gospodărie, de munca grea a
câmpului și mergeau și la pescuit,
că Balta era aproape. Copilul va
fi fost și el luat la câmp și lăsat să
se joace singur, "la umbra unui
snop de grâu". Scriitorul îi va
dedica, mai târziu, celei care i-a
dat viață poezia "Mamei", publi-
cată în revistele "Viața" și "Floare
albastră".

În 1880, când, pe drumul
Brăilei curgeau căruțele cu buca-
te și lumea forfotea după câștig,
părinții lui Sandu-Aldea se mută
la oraș, în mahalaua "Atârnați". I
s-a zis "Atârnați" din pricina bor-
deiilor șiocioabelor de la înce-
put, făcute de nevoiași și care,
așa înclinate și gata oricând să se
desprindă de sus - păreau atârna-
te de malul Dunării. Brăila se
afla, atunci, într-o mare preface-
re. Orașul se mărise și gema de
sufflare omenească, iar portul
fremăta de oameni și vapoare.
Străinii erau atrași de câștigul
obținut din negoț, iar brăilenii de
rând, docheri și cărauși, aveau
mereu de lucru. Sandu Petrea,
tatăl scriitorului, făcea căraușie,
ducând mărfurile de la Obor în
Port, la magazii, iar mai apoi în
șlepuri și vapoare.

În 1881, copilul cu ochi
albaștri, Sandu Constantin -
numele de Constantin Sandu-
Aldea îi va fi consfințit mai
târziu, de către Nicolae Iorga -
este înscris la Școala de Băieți nr.
2 din Brăila, pe care o isprăvește
în chip strălucit. Își întrerupe stu-
diile timp de doi ani, din cauza
unor "friguri de baltă". Îi va cur-
ge sânge din nas și-și va pierde
definitiv mirosul (fiica sa va
moșteni hemofilia, din pricina
căreia va muri prematur, în anul
1928), dar nu a renunțat. Admis
la Liceul "Nicolae Bălcescu", în
anul școlar 1886-1887, își ia exa-
menul abia în anul următor, din
pricina problemelor de sănătate.
Va absolvi, însă, "Bălcescu" în
iunie 1892, al doilea din clasă.
Două luni mai târziu, Constantin
trecea examenul de admitere la
Școala Centrală de Agricultură și
Silvicultură de la Herăstrău, unde
a fost admis ca bursier. Din acel
moment, destinul său avea să se
schimbe definitiv.

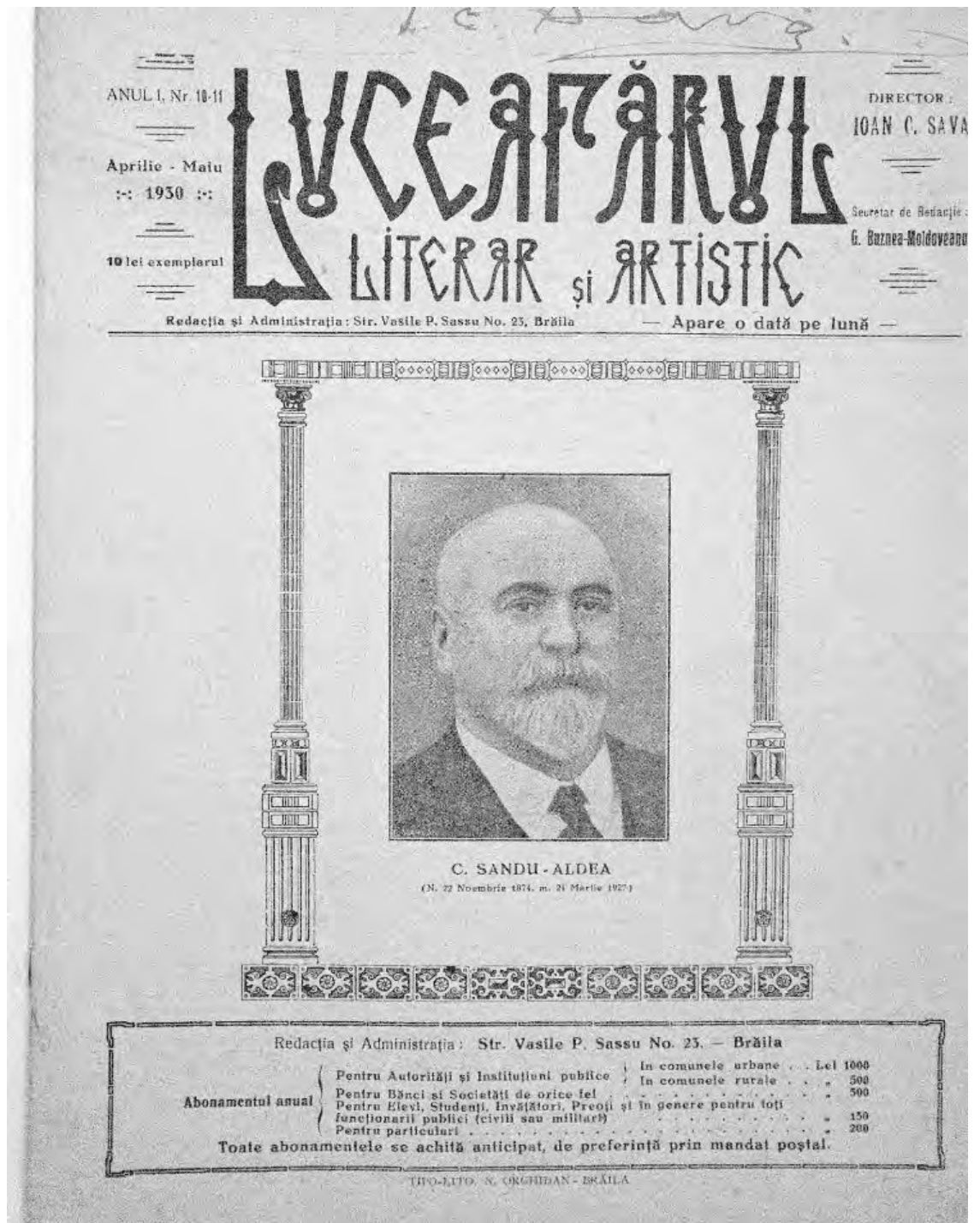
Școlit la Paris și Berlin, Constantin Sandu-Aldea a întemeiat știința ameliorării plantelor

Inginer agronom cu doctora-
tul luat la Berlin, reputat om de
știință, prozator și traducător,
membru corespondent al Aca-
demiei Române (din anul 1919),
Constantin Sandu-Aldea (n. 22
nov. 1874, Tichilești, Brăila - d.
21 martie 1927, București) a
ocupat un loc distinct în peisajul
literar și științific al primelor
două decenii ale secolului XX. A
absolvit cu brio Liceul "Nicolae
Bălcescu" (1892) din Brăila și
Școala Centrală de Agricultură de
la Herăstrău (1896), timp în care
s-a dedicat studiilor agricole. Ca
bursier al statului român, a făcut
studii agricole la Paris (1901-
1903) și Berlin (1904-1906),
revenind în țară cu diploma de
doctor în științe agricole.

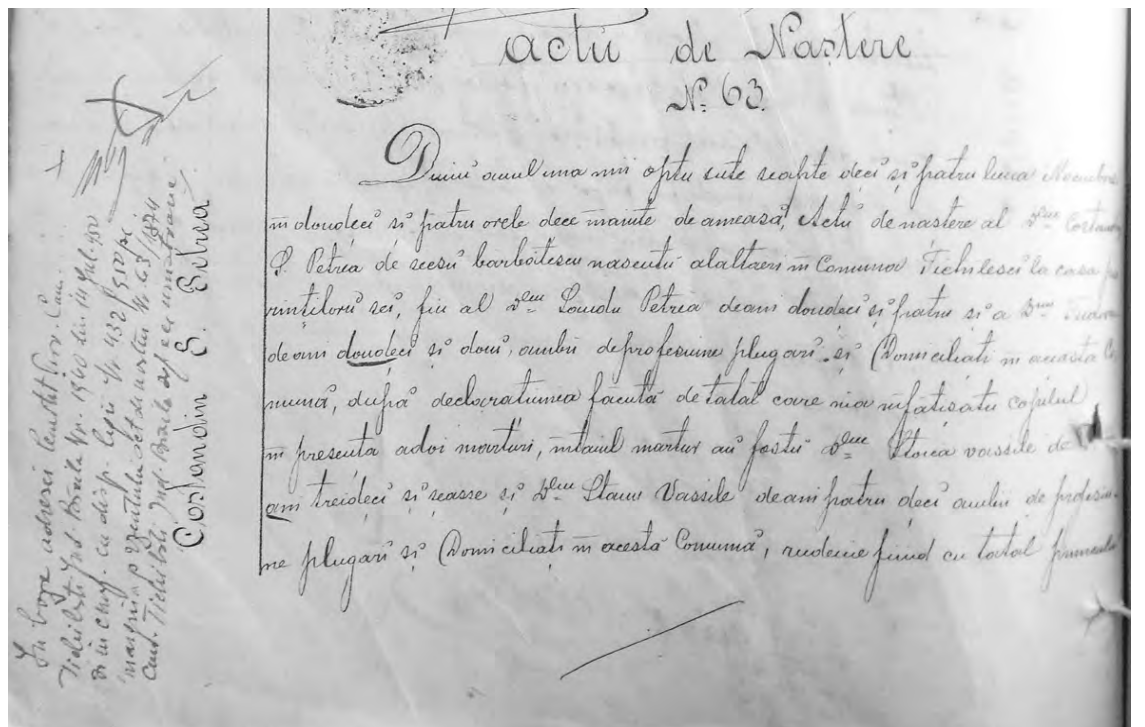
A lucrat la ferma model
"Laza", din județul Vaslui (1903
și 1906-1907), apoi ca profesor
de agricultură practică și
selecțiunea cerealelor (1908-
1927) la Școala Centrală de Agri-
cultură. A fost și directorul ace-
stei școli (1909-1915 și 1919-
1927), sub a cărei conducere
instituția de învățământ a
dobândit un mare prestigiu.

Constantin Sandu-Aldea este
fondatorul științei ameliorării
plantelor de cultură în România,
iar lucrările sale sunt, în majori-
tate, din acest domeniu. Amintim
"Selecțiunea metodică a cereale-
lor și bazele științifice ale
selecțiunii" (1907) și "Ameliora-
rea plantelor agricole" (1915),
primul tratat românesc care se
ocupă de această problemă și
care i-a adus celebritate. Con-
stantin Sandu-Aldea a scris, de
asemenea, cărți de popularizare a
cunoștințelor științifice în rândul
țărănimii: "Scrisori către plugari"
(1901), "Cărticica plugarului"
(1907), "Sfaturile unui plugar
luminat".

Înzestrat cu remarcabile

Chipul îndrăgितului scriitor pe coperta revistei brăilene „Luceafărul literar și artistic“ (1930)

Actul de naștere al scriitorului brăilean

însusiri literare, savantul născut la
Tichilești a publicat, de asemenea,
nuvele și romane de orientare
sămănătoristă: "În urma plugului"
(1905); "Două neamuri" (1906);
"Pe drumul Bărăganului" (1908);
"Ape mari" (1910); "Pe Mărgi-
neanca" (1912); "Călugărenii"

(1920). C. Sandu-Aldea a colabo-
rat activ și a fost redactor la revis-
tele "Floare albastră",
"Sămănătorul", "Epoca",
"România jună", "Apărarea
națională" ș.a. și a tradus din H.
Ibsen, P. Lotti, H. Sudermann, W.
Thompson și L. Andreev.

La moartea sa, în 1927, Con-
stantin Sandu-Aldea a fost plâns
de toată intelectualitatea
românească. A fost condus pe
ultimul drum de prof. Ioan Bianu,
prof. Nicolae Iorga și Mihail
Sadoveanu, de miniștri, scriitori și
agronomi.

Vechea Căpitănie

Biserica Greacă

Vizitează

Stațiunea Lacu Sărat

Muzeul „Carol I“

Brăila!

Centrul Cultural „Nicăpetre“

Fântâna Cetică

